Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ШОАТТА, 2 АВГУСТ, 1980 ШУ. ● № 92 (6222). ● Мах 2 кепиг.

Л. И. БРЕЖНЕВА Ж. МАРШЕЦА ДАЬ КЪАМАЬЛ

30 июле Л. И. Брежнева Кремлера телефонаца къамаьл дир Москве Олимпийски ловзаршка йолча Французски Компарте Генеральни секретарца Ж. Маршеца.

Л. И. Брежнева белгалдаьккхир Франце спортивни общественностo олимпийски болам хьалхалацара а, толам баккхар хьегуш йоле Олимпиада-80 дIаяхьара а гIуланна юкъе лаьлла лоархIаме даьхьа.

Ж. Марше аьлар французски спортсменашен еррига континентий мехкий спортсменашен дакъа лацара, ловзараш дIахьочара атмосферен хьалаша дика хилара ше раьза волга. Цу дерригне а, белгалдир цо, Олимпийски ловзараш, лаьрхIа ма хилара, Москве дIадахьара тIехьа оаха лелабаь къовсам нийса хилар бакъдир. Бухсоцаш котъьлар спорт, тайп-тайпарча мехкий нагирхой доттагIал, машара гIулакх.

Л. И. Брежневе Ж. Маршен дега тоам а хулаш белгалдаьккхар укх шера яхаре ши парти вIашагIкхийттача еллача кердача ларда тIа КПСС-ан ФКП-енен юкъера цхьана леладу гIулакхаш дегIадахар. Цар бакъдир дIало а Советски Союзен Францен халкъийн дерригача дунен тIарча машерен духьа цу накъатIа аха уйла йолаш хилар.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЭКИПАЖ ТОЛАМЕ НИКЪ БАЬ ЯЬННАЙ

КОСМОНАВТАШ ГОРБАТКО ВИКТОРИ ФАМ ТУАНИ ЛАЬТТА IОБЕССАБ

ТАСС хоам

1980 шера 31 июле московски ха 18 сахьати 15 минути яьлча «Салют-6» — «Союз-36» — «Союз-37» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплекса тIа цхьана болх бара оттаяь хинна программа толаме чакхъяьккхачул тIехьагIа шоза Советски Союза Турпал СССР летчик - космонавт Горбатко Виктор Васильевичи космонавт - тохкамхо Вьетнама Социалистически Республика Турпал Фам Туани юкъе вола дунен халкъашта юкъера экипаж Лаьтта Iоессай.

Космонавташ вовкъостий Попови Рюмини «Салют-6» яхача станце тIа дIахо болх беш ба.

«Союз-36» яхача космически кема Iочухийта аппарат Iохайнай белгалъьнча Советски Союза районе Джезказган города къулбехьа-малхбоаленгахьа 180 километр йолча.

Лаьтта Iобессачул тIехьа вовкъостий Горбаткои Фам Туани динача хьале ба.

«Салют-6», — «Союз-36» — «Союз-37» яхача орбитальни комплекса тIа цхьана никъ беш вовкъостаца Попова, Рюмина, Горбаткос, Фам Туана кхоачашдир кхыча социалистически мехкий Iилмахоша дакъа а ловцаш Советски Союзен Вьетнамен специалисташа кийчдаь хинна цхьадола технологически, медико - биологически тохкамаши эксперименташи. Iалама ресурсаши гоначахьара хьали довзара программагIа дунен халкъашта юкъерча экипажо лаьттан тIехьнахьенга визуальни хьежар, суртащ даьхар, Вьетнама цхьайолча районий а доьхаш. Космонавташа дIахо йир хьалхагIа экипажаша никъ беш «Интеркосмос» программе дагъа ловцача мехкий специалисташа хьаяьча Iилман аппаратурах пайда а эцаш дIайолаьь хинна эксперименташ.

«Салют-6» — «Союз» яхача орбитальни комплекса тIа тохкамаш дара шерра программа кхоачашъеро торо елар халкъа, боахама хьашташ кхоачашдеча а космически Iилмен техникен дIахо дегIайоаллаеча а пайда эаргболa кердa данцеш хьаэца.

Толаме чакхбаьккхача космически вагъо чIоагIа тешал ду Советски Союзан социалистически Вьетнаман юкъера Iилмани технически бувзамаш дIахо дегIабахара, из къаьгга дола масал да космос машаре караерзаечен цох пайда эцачен социалистически мехкий Iилмахоша берките вIаша кхьаца гIулакхаш леладеш хилара.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ШОЗЗА ТУРПАЛА СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА вов. В. В. ГОРБАТКОВА ЛЕНИНА ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

«Салют-6» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплексаца толаме космически никъ барахи цу хана къонахчали турпалали гойтарахи Ленина орден лойла Советски Союза шозза Турпала СССР летчика-космонавта вов. Горбатко Виктор Васильевича.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1980 шу. 31 июль.

СРВ ГРАЖДАНИНА КОСМОНАВТА-ТОХКАМХОЧОА ФАМ ТУАНА СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

«Салют-6» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплексаца толаме космически никъ барахи цу хана къонахчали турпалали гойтарахи Советски Союза Турпала цIи лойла СРВ гражданина космонавта-тохкамхочоа Фам Туана Ленина ордени «Доцо Седкъа» яха медали цуна дIа а луш.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва. Кремль.
1980 шу. 31 июль.

КПСС XXVI съезда накъадолхаш

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пачхьалкхен планал совгIа 1550 метр гаргга бурув а техa, графикал дикка хьалхабаьнна хьабоагIа Старогрозненски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараш. Ер шу доладелча дена цар техад 18950 метр гаргга бурув. БархI скважина бурув теха яьккха баьнлаб уж, царех шиъ планегIа лаьрхIачул совгIа яьккхай, хьалъяьй керда ялх буровой установка.

Коммунист, буровой начальник Ковалев Кирилл Михайловича кулгалдеча буровой коллективо графикал ши ди хьалха бурув тохаш яьккха йолаьй № 1009 йола «Андреевская» яхе скважина. Хьалхара бIаьш метраш бурув техад цо из скважина йоаккхача.

Бурув тохара сухал лакхьярах, химически реагенташ, электроэнерги, мукъйола материалаш кхоьрах, бурув тохарга дIабода мах лохбарах, бурув деттача устех биэза пайда нийбарах Старогрозненски УБР коллективо укх шера пачхьалкхена 465 эзар сом пайда баьб.

Хадданза социалистически яхье хьалха а латташ, къаьстта дика къахьегаш хиларца белгалъяьлла я коммунист, буровой начальник Шулики Иван Макарович керте латтача «Северин - Старогрозненски» яхача № 2 йолча скважина коллектив. Укх шера тIанийцача социалистически декхарех 3610 метр бурув тоха лаьрхIадар цо. Шерра социалистически яхь а йоаржаь цоай торонехи кхоачаме биэза пайда нийбарах цун вIаштIехьдаьлар укх шера 23 июле бурув тохара шера плани тIанийца декхараши тIехкхоачаш а деш, 3621 метр бурув тоха. Бурув тохара сухал лакхьярах, эIамигчун а доккхачуй а кхомберах цо хIаналехьа пачхьалкхена баь пайда бIаь эзар сом да.

Къаьстта дика къахьегаш я укхаза Жидков Григорий, Кудлай Александр, Бурцев Владимир, Карпенко Александр керте латта сменаш. Цар массаза а тIехкхоачашъю шоай смении нормаш.

А. ТИЩЕНКО.

ТОЛАМА ТIЕХЬА ТОЛАМ

КПСС ЦК июньски (1980 шера) Пленума решенеша дегаш айдаь бола «Шалинский» совхоза болхлой а специалисташи хьинаре къахьегаш ба укх денош. Вай парте XXVI съезда сийна къахьегама вахте а этта, районе эгтара хьалхарчарца баьлар уж 1653 гектара тIа дийна хиина ка бола ялат чуийца.

Шер-шера лакха хул цу совхоза хьувкъам. Карарча шера хIара гектара тIа 34,7 центнер даьннад укхаза кIа. 26,6 центнер баьнлаб мукх. Дика тешал тIехьа долаш ба совхоза механизатораш. Шиъ комбайнаца 790 тонн кIа аьрдад Абдуллаев Салама, районе хьалхара моттиг а йоаккхаш, 226 сом преми еннай цуна. 744 тонн да комбайнера Асаев Мисарпашас аьрди ялат. 738 тонн да Висаев Iаддал-Хьамида аьрдар, 705 тонн да Федоров Юре аьрдар. Алаиел совгIа 1700 сом преми еннай укх шера ка бола ялат чуэцаш хиннача комбайнерашта.

Социалистически яхье хьалха латтарашта материальни поощрени а Iац совхозе. ЛоархIам кIезигагIа болаш лархIац укхаза морально - политически оагIув а. ДикагIа йолча агрегата тIа дилла а го йиш я цIе вымпел, цун къахьегама толамех оперативно хоамаш ду «молнеша», цуи сийна байракх урагIайохийт боахама централъни ноа, хьалха латтарий опытах язду ненгазета тIа. «Знамя коммунизма» яхача районни газета тIа.

Бакъда, укхаза хов механизаторий кадрий сий де а цар йоаклое а. Царна кийчду дикагIа дола даа хIама, царна да дешa газеташи журналаши, хьаьа телевизор, эгтара лоархIамегIча темаех лекцеш еаш ба «Знание» яхача общества лекторащ.

— Укх денош лекцей тема я КПСС ЦК июньски (1980 шера) Пленума материалаш, — йоах «Шалинский» совхоза парткома секретара новкъоста А. А. Чинтаева. — Цу Пленума решенеш оаха айхха юкъ хIара коллективa хьалхашка латтача декхарашца, хьайбаш леладеча комплексе — цигарча коллективачарца. Тха совхозе хьахийнай дика лекторски группа. Цуна юкъе ва совхоза директор Б. Д. Абаев, керттера агроном А. Я. Лутаев, керттера зоотехник М. Добраев, отделений управляющеш новкъостий Ю. Дударкиеви В. Абдулхаликовий, кхьбараш. Общественни аттестаци йолаш хIара лектора хьадда лостам белгалбеъ беле а, цар тергалъю хIара событи, шоай ладувгIараш дика бовзарагIа царна фу аш хов, декхараш кхоачешду. Цудукъа совхозе бу кхетама болх эффективность лакха йолаш ба.

Йоакха котало яьккхай коллективо — хьинахьа, ба дойташ чуденад гурахьа дийна ка бола ялат. Хьалхара ах шу бIарчча хьанийцача дика чакхдаьккхад шаьлахоша, цудукъа района сийлен Улла тIа яьккхай коллектива, КПСС райкомен къахьегамхой депутатий Шаьла районни Совета исполкомен парара кара тела ЦIе байракх а луш.

Амма из котало-м маьлекхиво де лаьрхIачунгахьа баьккха хьалхара гIа мара баь. Де дезараш геттара дукха да: дика а хаиллаха а аха деза ялат туйна муъкъадаьнна лаьтта. Цу тIа дIаде деза эгтара дикагIа дола фу. КПСС XXVI съезд хулча шера чубала хьувкъам дикка хургболаш.

1600 гектара тIа я совхозе плата лаьрхIа йийна хьажкIаш. Дика хиза еаш а уж хIанзарча гIулакхашка хьежача. ХьажкIаш кхеира яьржача яхье дуккхаза котбийнна дика хьажкIаш леладераш ба совхозе. ТIанийцача социалистически декхарашка лаьрхIача бесса, дахха хьувкъам, вешта аьлча хIара гектара тIара 55 центнер фуальъха хьажкIаш чуэра еррига шоай опытахи знанехи пайда эца дага ба шаьлахой, беррига шоай низ тIабохийтаргба итталгIча пятилетка а цуи тIехьарча шера а планови задалеш тIехкхоачашъяра.

Б. ЗАНГАЕВ.

ЯЛАТ — АМБАРАШКА

ИтталгIча пятилетка тIехьарча шера 8 эзар тонн ка бола ялат пачхьалкхена дIачудала декхар тIанийцад Шалински районо.

Къаьстта дика кийчьенна яр ялат дIачуэцара Аргунски ялат дIачуийду пунк. Цигарча болхлоша лаьрхIа кийчъьнча складашка 25 эзар тонн ялат дIаоттаде йиш я. Дика болх бу цига зерносушилкаше, кхыча агрегаташа. ХIанзе цу пункто дIачуийцад 7600 тонн ялат. ХIьата пехаддаш машинаш хьатIа а ук ялат дахьаш.

Пунктерча болхлошта юкъе къаьстта хьинаре къахьег лаборанташа Ш. Тембулатова, М. Сулеймановас, электрика З. Музаева, слесара С. Аздамирова, кхьбараша.

М. ЭПЕНДИЕВ.

ДИКА ХОАМАШ

Парте аргIанарча XXVI съезда сийлеца накъаххара доккхий социалистически декхараш тIанийцад Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо. Съезда сийна яьржача яхье хьалхалаттачарех цаI я Юлагин Николай Владимирович керте латтача № 43 — 2 йолча установка коллектив. ХIанз август бетта кхоалагIча денада чотагIа мехкдаьтта продукци арахецаш я из. Иштта дика къа а хьегаш, цул дукха тIехьа ца юсаш хьайоагIа Лиман Вальям. Башкова Татьяна, Пашков Николай керте латтача установкай коллективаш. БорхI бетта план кхоачашъьй цар 20—24 июле. ХIанзлехьа пачхьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цар арахийцай итташ эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

ИтталгIча пятилетка тIехьарча шера завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье даим хьалха латташ хьайоагIа Колесников Анатолий Алексеевич керте латтача цхьоалагIча цеха коллектив. 17 июле денз тIабоагIача бетта календарагIа къахьегаш ба цу цеха технологаш.

* * *

«Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода коллективо продукци маьхала яккхара ворхI бетта план 17 июле кхоачашъяьй. ХIанзлехьа планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 125 эзар сом мах бола товарни продукци.

Къахьегама овсаоле лакхъяра задани совхна укх хана хинначул 2,7 процент лакхъяьй. Из лакхъяра чотагIа кийчъяьй планал совгIа ара мел хийца товарни продукци. Кийчъеча продукцега дIабода мах лохбарах, планал совгIа продукци маьхала яккхарах, эIамигчун а доккхачун а кхомбарах укх шера планал совгIа баь пайда 64 эзар сом да.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КХАШ АХА ДОЛАДАЬД

Комбайний когаметта нохараш тIехьадоакха трактораш йоахк республика кхаьчка аьлб оахаш.

28 июль кхатIанхоачаш республике аьхад 15 эзар гектар лаьтта, е планах аха дезачох 9 процент.

ДукхагIа лаьтта аьхад Малгобекски районерча боахамаша. Цар шоай план 40 процент кхоачашъяьй. Шалински района механизаторашa 2 эзар совгIа гектар аьхад е аха дезачох пхеагIа дакъа.

Назрановски, Наурски, Советски, Урус - Мартановски районашка лаьттaш эсала оах. Цига из болх баьбац 2—5 процент мара.

Деррига а гурахьа ялат дIадере кийчдаьд 35 эзар гектар лаьтта, цох 18 процент хул. Ялат дIадувртдолча лаьттах кхоалагIа дакъа аьхад Грозненски Гудермесски районашка. Геттара тIехьаьс цу гIулакха Ачхой - Мартановски, Назрановски, Ножай-Юртовски, Сунженски, Урус-Мартановски районаш.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД

Надтеречня района «Минеральный» совхозе кхаш леладераша съезда хьалхарча вахте а этта, дика хьукхамаш долаш чубердабаьб пятилетка тIехьарча шера хьувкъам. ПланегIа 15,5 центнер мара йоацача, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача чуийцад 20,1 центнер ялат.

— Хьувкъам чуийца баьннаб, — йоах совхоза керттерча экономиста Абдулмуслимов Шавала. — 2900 гектара тIара ча хьеаразад. ХIара денна чах цIенду 400 гектар лаьтта. Ча хьагулдеш йоалл йиъ агрегат. Хьинаре болх бу механизатораша. Царна юкъе белгалкхьяьна къахьегаш ва Эгиев Хьусен. ХIара дийнахьа 150 процент кхоачашъю цо норме.

Ча хьаразза даьннача кхий тIа оалаш тедаш цух токхаду. Из операци чакхйоаллашехьа а лаьтта аха йоллу агрегаташ. Совхозакхашка лаьтта оахаш 9 агрегат я. цар хIаналехьа 800 гектар лаьтта аьхад.

Сагалов Махьмада кулгалдеча № 5 йолча бригада коллективо шоашта тIачIоагIдаьча кхашкара ча хьеаразза а даьккха, хьайбаша Iадоаккхаргдолча аргIаш хьалдаьд.

ПхелагIча бригадаца яхье а баьнна къахьегаш ба № 4 йолча бригада болхлой. Бригадала керте латт коммунист Висаитов Альви. ХIара гектара тIара 21 центнер ялат чуэцаш чакхдьннад укхазарв а балхаш.

Ялат чуэцача хьинаре къахьегаш бар комсомольцаш Висаитов Зайнди, Цомаев Руслан. Хьонхам а телаш иштта дика къахьегаш бар дуккхача хана дена совхозе болх бу Алимханов Абдурахман, совхоза шофер Хусиев Iийса, «Госкомсельхозтехника» районни объединенера баьхка шофераш коммунист Дзухириев Сулим, Хажъурзаев Зайнди.

Хьувкъам чуийца баьлча № 4 йолча бригада ялат кхедераш сихха кхаш цIенде эттар. Ча гулдеча хьинаре болх беш бар механизатораш Абакаев Махьмад, Тасуев Ахьмад. Царех хIаране дейна норма шоай «ДТ-75» яхача трактераца 170 процент кхоачашъю.

Кхашкара хьаразаза чах аргIаш ду. Из операци чакхйоаккхача хьалха латт цехови парторганизаце секретара заместитель Базуркаев Ахьъяд. Иштта дика болх беш ба опыт бола механизатораш Сулейманов Януд, Межидов Махьмад, Альтемиров Iийса. Трактористаша дийнахьа 40—45 тонн ча вIашкатох. Таханарча дийнахьа хьалдетта ялх аргIа латт.

Бригада механизатораша Тасуев Ахьмеда, Абакаев Махьмади, Дакаев Махьмада, Имсултанов СаIийд-Эмиив ца кхобеш лаьттaш оахаш боахк. ХIанзлехьа 300 гектарал совгIа лаьтта аьхад цар.

КПСС XXVI съезда сийна яьржача социалистически яхье хьалха латт коммунисташи комсомольцаши. Балха хIара участке шоашкара хьонхам а тойташ къахьег цар, эшачоа гIо новкъостал де массаза а кийча ба.

Техниле ларда йолларгьа совхоза къахьегамхоша тIадоагIача шера берките хьувкъам кхебара.

М. ХУМАДОВ.

Надтеречни районни радио корреспондент-организатор.

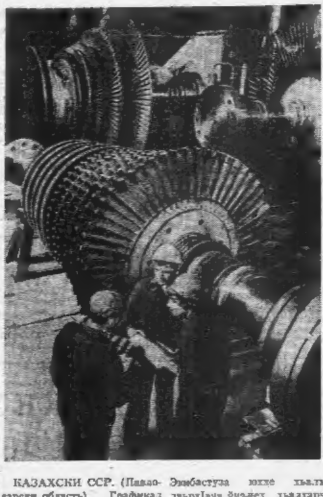

КАЗАХСКИ ССР. (Павлодарски область). Графикал хьалха а юлаш Экибастузски ГРЭС-1 шолагIа энергоблок вIашагIйоллача болх беш я «Теплоэнергомонтаж» яхача треста Харьковски монтажно-наладочни управлене бригадаш. Уж монтаж е езаш я турбинанен 500 эзар киловатт мощность йолча генераторан. Экибастузски ГРЭС-1, Экибастузе юххе хьалъе лаьрхIача йиъ шех хьалхарча электростанце балхаш деш да кхоалагIчен йиъалагIчен энергоблокашта а.

СУРТА ТIА: «Теплоэнергомонтаж» яхача треста монтажникаш шолагIча энергоблока ротораш юххе.

Н. КУЗНЕЦОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

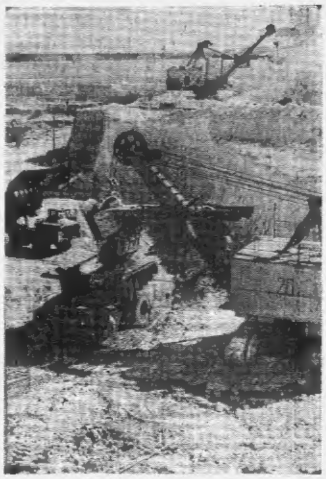

БЕЛГОРОДСКИ ОБЛАСТЬ. КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте эттаб Стойленски горно - обогатительни комбината — Курски магнитни аномале хьалхалаттача предприяте горнякаш. Пятилетка йолаелча денз планал совгIа 240 эзар тонн руда даьккхад цар. Комбината коллективо декхар тIанийцад пятилетка задани хавал хьалха, 15 декабре кхоачашъе аьнна.

СУРТА ТIА: руда доаккхача.

О. СИЗОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

СРВ СОВГIАТАШ КОСМОНАВТАШТА

СРВ. Къаман собрание массазарча комитето сонам баьб Вьетнама Социалистически Республика Турпал яха цIи СССР летчика - космонавта, Советски Союза шозза Турпала В. В. Горбатковен, «Доцо седкъа» яха медаль цуна дIа а луш, космонавта-тохкамхочоа Вьетнама Социалистически Республика Турпала Фам Туанаи, «Доцо седкъа» яха шоллагIа медаль цуна дIа а луш, ле аьнна. Цунца дувзаденна доагI-доагIаш дола указаш тIанийцад СРВ президента декхараш кхоачашдечо Нгуен Хыу Тхо.

Космонавташта совгIаташ деннад «Салют-6» — «Союз» яхача Iилма - тохкама орбитальни комплексаца советско-вьетнамски космически никъ беча хана тIех дика задани кхоачашъярахи цу хана къонахчали турпалали гойтарахи.

(ТАСС).

ТАСС ХОАМ

1979 шера 6 октябре КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева хьаьхайкадаь ма хиллара, Советски Союзо, ГДР кулгалхоша дийцачул а кхыча пачхьалкхенашца Варшавски Договора доакъошхоша дагаьнначул а тIехьагIа, соцам тIаьйцаб Центральни Европера советски бIу шиъ оагIонгахьара кIезигбе а цхьан шера Германски Демократически Республикера 20 эзарнега кхоачаш советски тIема гIулакхаш тIара нах, эзар танк, хIаьта иштта белггала кхыйола тIема техника араяккха а. Из соцам тIийцабар Европера тIема кхохкам кIаьдбер сихде, цу лостамагIа реальни гIулакхаш леладара масал дIахьокха цIенача дег тIара безам болаш.

Хьоахаь советски бIув контингент СССР-е юха чуйоаллаяр дIадоладаьдар 1979 шера 5 декабре. Советски Союза соцам лерргIа чаккбаьхаб, США а НАТО тIема блок а дунен халкъашта юкъера кхохкам чIоагIбе, Европе герзашца кийчлулга сихде гIертташе а, хIаьта из биэза кхоачашбаь баьнлаб 1980 шера 1 августа.

Советски Союзо, дукхазза дIакхайкадаь ма хиллара, дIахо йодача кана а лерргIа дIахьоргба герз дIадаккхаргахьа дастара, машар лорабара а чIоагIбара а. Еррига европейски Совещане ТIехьарча акта принципаши положенеши чакхъяхара тIаберзабаь никъ. Йолаш я кердача «шийлача тIемага» юха тIа ца дахийта, термоядерни конфликта кхерам дIабаккха, тайп-тайпара социальни строй йола пачхьалкхенаш машаре цхьана яхар Iаланде мотаргдола объективни тороли общественни низоши. Из декхар кхоачашдарга бода никъ — цхьатарра бовъо хиларен цхьатарра кхерамзле хиларен принципаш чIоагIа леларда ларда тIа переговораш яра никъ.

Идеологически балха бӀухоех

НАХА БЕЗАМЕ ЛАДУВГӀ ЦУНГА

Коломенская Ирина Ефимовна политинформатор я. Партийни организаце тӀадилла из гӀулакх боккхача бехктокхамца кхоачашду цо. Щелковской районерча «Путь к коммунизму» колхоза шурйий ферма хьайбаш леладерашна чӀоагӀа безаме хеташ ладувгӀ цо еча беседашка.

Из иштта хул наьха дегашка кхоачаргдола дош лаха политинформатор хоьш, шийн къамаьл даим яхар санне вахарерча масалашца чӀоагӀдеш, ладувгӀарий уйлаш е бовхаш, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара уж тӀаберзабеш йоландаь. ХӀаьта ма дарра аьлча, цу тайпара хила а доагӀа идеологически болхло.

Коммунист Коломенская цу ферме экономисталла болх беш я. Цо тешшаме кхоачашду шийн балха декхараш. ХӀаьта кӀезиг-дукха а мукъа ха нийсъелча хьайбаш леладерашта политически вахерера керда хӀамаш дувца йода из.

Бакъда, ладувгӀараштa алхха цхьан политикех дийца Ӏац политинформатор. Цо каст-каста дувц царна КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш иттлагӀча пятилетка шерашка райоа, колхозa экономика дегӀайоалаеча наргӀдувларех, хьалхашка латтача эггара сагогагӀа долча гӀулакхех, доярказшта, скотниташта юкъе лаьржачи социалистически яхьах.

Шерра болх беш хилар политинформатор Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дизара нанъадолхаш хиннача хана. Дукха къахьийгар цо вай сийлахь - боккхача баьчча вахари революциони никъи дӀабовзийташ. «Ленински хьисапе, коммунистически хьисапе даха, болх бе, къовсам лоттабе» — цу тайпара чулоацам болаш яр цун дуккхача къамаьлий тематика. ХӀаьта хӀара шийн беседа чакхйоаккхаш кертера лерхӀ цо ладувгӀарий уйлаш производства торонашта, даьнди дисараштa тӀаерзаелга.

ХӀаьта из ферма укх тӀеххьарча хана колхозе меттел еррига районе а хьалха латташ хьайоагӀа. Хьалхарча ах шера 9 процент дукхагӀа шура яьккхай укхаза дӀадаха ча шера цу юкъа яьккханчул нийсайча. ХӀанзле цар хӀара Ӏатто 1713 килограм шура еннай е соахка яьнихачул 293 килограмм дукхагӀа. Планал совгӀа йохка езар лаьрхӀача а шура йохкара ах шера задане 112 процент кхоачашдьнай. «Путь к коммунизму» яха колхоз я шура йохкара пхе шера план кхоачашдьярах районе эггара хьалха рапорт деннарех.

Укх тӀеххьарча хана дикка эргалонаш хиннай ферме. ХӀаьз цу ферма коллективо дийнахьи буси дӀалуш йола шура пятилетка хьалхарча шера йохмаш хинначул 40 процент тӀех я. Ферма еррига коллективо хьинаре къахьегарах хьакинар да из. ХӀаьта политинформатор Коломенская а доких дош я цох шийн дакъа доаллаш хиларах.

Ирина Ефимовна ферма коллективо сий деш йола саг я. Цунца дагабувл хьайбаш леладераш производственни дешарех, шоашта хетарех, социалистически яхь дикагӀа вӀаштӀехьъяккхарех, доаркаштa карагӀдаьккхараш шерра дӀадовзийтарах лаьца.

Июль бетта шоай балха опытах лаьца шоайла яхь леладеча доаркаша Кадырова Зулеген Черкышова Галинайген шоай ковкъосташта хьалхашка къамаьлаш дайтар цо. Цар дийцер шоаш мишта доах толамаш, шоай балха къайденаш дӀайовзийтар.

Политинформатор дӀайовзийташ хиннай КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленума решенеш, парте XXVI съезд хургхиларах цига тӀавийна социям. нов. Л. И. Брежнева яьча доклаадацера выводаши положенеши. Ше из деча хана пятилетка тӀеххьара шу толаме чакхдаккхара коллективе хьалхашка латтача хьадача, декхарашца дувза карагӀдаьлар цукна. парте XXVI съезда даха ма доигӀара накъадахара тӀанийца социалистически декхараш хиннахьа кхоачашдаь дахара балха боарам лаьгӀ ца беш къахьега доакага дӀахайтар.

Иштта, ше леладеча гӀулакхацара безам ца боаш, говзал лакхъеш хьайоагӀа политинформатор Н. Е. Коломенскал.

В. МИХАЙЛОВА.

ИттлагӀча пятилетка тӀеххьарча шерех бӀарччача пятилеткаш задане хана хьалха кхоачаш е еш, КПСС XXVI съезда сийленца накъабахара тӀагӀертта къовсам лоаттабеча Грозненски вагонне депо коллектива дика совгӀат кийчдаьд Еррисоюзни машиннаькъахочун денна. Деррига технико - экономически хьокхаций борхӀ бетта план хана хьалха кхоачашдьнай цо. Планал совгӀа кийчдьяй итташ эзараш цистернаш. Масса а тайпара йола ремонт еш цистернашка дӀайохийта ха нормагӀа йоаттӀечул кӀезиг я. Къахьегама овсарле лакхьяра задане борхӀ процент тӀехкхоачаш а я, планагӀа лаьрхӀачул совгӀа мел кийчдьяь цистернаш из лакхьяра чотагӀа кийчдьяь я. Цистернаш, вагонаш кийчдьярта дӀабода мах планагӀа лаьрхӀачул совгӀа борхӀ процент жоабаьб. Цо вӀаштӀехьдайтад производствана 10,5 эзар сома пайда бе.

Укх шера моллагӀча квартале Къилбаседа - Кавказа машиннаькъа вагонии депошта юкъе лаьржача социалистически яхьа итогаш йийча Грозненски вагонни депо коллективана хьожайр яхье хьалхаре моттиги лерара наре тела Це байраки.

Кхоана – Еррисоюзни машиннаькъахочун ди

СОВГӀАТ КИЙЧДАЬД

«Балха хӀара моттиге пятилетка хана хьалха кхоачашъе» яха инициатива дӀайолайир тха депо электросварщика, коммунистически къахьегама ударника, коммуниста Шульга Геннадий Петровича. Из дика гӀулакх чӀоагӀа раьза хиина хьай а лаьца, шерре социалистически яхь йоаржаьча дукхача болхлоша бешка - дика производственни толамаш доах. ХӀанзалехьа пхе шере план дикка тӀехкхоачашдьярах рапорт деннад депо 64 болхлочо. Царех ба промывальщикаш, коммунистически къахьегама ударникаш Гехаев Ӏаьла, Дасаев Лом-Ӏаьла, Лунев Иван, Джанаралиев Хьамзат, Леонов Валентин, Алиев ЯрагӀи, Драков Николай, Авторханов Имран, Кайсаров Рукъман, слесарь Герасименко Людмила, электросварщикаш Гопантюк Анатолий, Шульга Геннадий, кхыбараш. Цхьаккха смена дӀахийтац цар шоай сменаи нормаш 130—135 процент кхоачашъеш ца еш. Белгалдаккха дезаш да шоай балха тӀа цхьанккха тайпа цар брак ца нийсйолийташ хилар.

КарагӀдаьнначох кхоачамбаь Ӏеш бац тха депо болхлой. Коллектива болх тӀа-тӀа тоабара тӀаерзадаь дукха балхаш ду цар. Халача производственни процессашта механизаци автоматизаци яра хеталь мероприятеш чакхйоалаш я депо. Цистернаштеи запасной оатхалаштеи деповски ремонт яра йола керда технологи юкъейолаеш я. Цу гӀулакха лаьрхӀа реконструкци еш латт сборочни подсобно - заготовительни цехашта, хьалъеш я керда цехаш. Йистейоалаш латт керда технологически оснастка. Иштта юкъейоалаеш я цистернашта ремонт яра йола поточно - конвейерни метод. Цо лакхъерсъа производства культура, кхычаьа балха баха йиш йолаш мукъабоалийтаргба дукха болхлой, тоадергда къахьегама хьалаш. Лакхе белгалдаьа кердалараш производствана юкъедоалаларах хӀаьа йолаш йолча производственни цехашка арахела продукци 25 процент дукхагӀа хургья.

А. ГУБАРЕНКО.
Грозненски вагонни депо кертера технолог.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) промывальщикий бригадир Я. Алиев, промывальщикаш В. Леонов, Л.-А. Дасаев, Ӏ. Гехаев, Хь. Джаралиев, И. Лунев болх тоабара лагабоалаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДОККХАЛ ДЕ ЙИШ ЙОЛАШ БА

Грозненски локомотивни депо машиннаькъахой коллективашта юкъе эггара дикагӀа лоархӀачарех цӀ я дизельно - заготовительни цеха коллектив. Вуриййта шу дизад укхаза мастер волаш А. А. Хаиева болх бу.

Цо кулгалдеча цехе веррига къахьегаш вар 30 саг ва, кертерча даькъе уж нагирхой а ба. Укхала ва уж биэхех кхетабеш, кераламе професси царна езийолийташ, шоай опыти дикагӀйола балха методаши дог раьза долаш царна дӀайовзийташ вола ваь хьехамча. Барт-цхьоагӀо а йолаш къахьегача цеха коллективо доаха толамаш деггара денга дикагӀа хул. Ах шера план 147 процент кхоачаш а я, ахь а хьинар айдаь июль бетта къахьийгача цо тӀеххкхоачашьяь деррига технико - экономически хьоккаций борхӀ бетта план. Цехерча болхлоех борхӀ саг укх шера апрель бетта дена тӀайоагӀача цхьайтталагӀча пятилетка календарагӀа къахьегаш ва.

Цеха болхлоша ремонт ю тепловозий двигателашта, оатхалашта, массе а тайпа йолча узлашта. Белгалдаккха дезаш да цар мел еш йола ремонт дикен тӀехдикен мара ца хилар. Цеха коллективо доахача къахьегама толамашта юкъе диала дакъа лаьц рационализатораша а. Цар укх шера кийча а яь производствана юкъейиккьача рационализаторски предложенеша предприятена бань пайда 1521 сом да.

— Тха цеха коллектив барт-цхьоагӀо йолаш шийна тӀадилла декхар массала цӀена кхоачашдеша хиларах вӀаштӀехьдовл тха массе а тайпа болх дика чакхбаккха — йоах А. А. Хаиева.

Хьехамчий ковкъосталца цехерча дукхагӀболча болхлоша лакхъьаь шоай балха разрядаш, цхьабараш институташка дешаш ба. Лоаца аьлча, кагирхошта мел эша хьалаш долаш да укхаза. Цудухьа болхлой дӀа-юха бувлаш хуйцалац цехе. Царна хьалхашка латта декхараш довзийташ йола гойтара агитаци а дика вӀаштӀехьъяьккхай цига.

Иштта дикача производственни хьокхамашца какъабаьхкаб уж Еррисоюзни машиннаькъахочун денна.

К. МАРЗИЕВ.

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. В. В. Куйбышева цӀерагӀа Коломински тепловозастроительни завод йовзаш я мехка а доазол арахьа а. Цо арахец ТЭП-70 яхача маркагӀа йола киз бола магистральни тепловозаш.

КПСС XXVI хургйолча съезда сийна цӀи хезача предприяте коллективо декхар тӀаийцад укх шера планал совгӀа 1 миллион сома продукци маьхала йикха аьнна.

Сийлахь-боккхача Октябра 63 шу дузача хана йиллача хана хьалха Ворошиловградски тепловозостроительни заводе хьабеш латтача 2ТЭ-116А яхача ялх эзар говра низ болча опытни тепловоза образеце дизель хьаяьккха лаьрхӀад.

Иштта лаьрхӀад съезд хьаеллача денга — 1981 шера 23 феврале БАМаи мехка Къилбаседерча районаштеи гӀулакх деш йолча дӀа-юха леладча электростанцешта лаьрхӀа ши эзар киловатт мощность йола керда 4921 яха дизель-генератор хьае а.

Пятилетка чакхйоалача шере тепловозостроителий коллективо къаьстта чӀоагӀа теркам тӀабохийт, арахеца продукци дика хилийтара. Заводе шерра яьржай производства культура лакхьяра, продукце дикал тоаяра тӀеххьара яха.

Тепловозостроителашта юкъе дегӀабоагӀа коммунистически хьисапе къахьегара болам.

3150 болхло къахьегаш волча 543 бригада а шо-шоай планагӀа болх беш вола 1340 саг а эффективноста личной счеташ ларде дувцара тӀеххьарча яхье дакъа лоацаш яр. 1979 шера яхье из форма юкъейоалаярах баьнна экономически пайда 200 эзар сома боарам болаш ба.

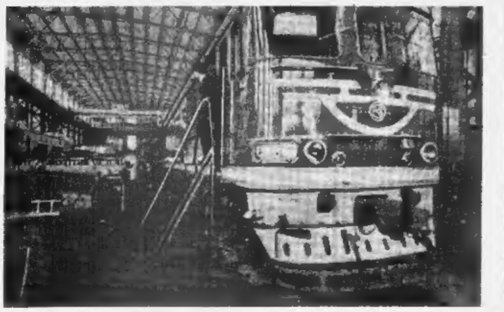

СУРТА ТӀА: завода сборочни цехе.

ТАСС фотохроника.

ДЕ ДЕЗАРАШ БЕЛГАЛДАЬХАР

Укх депошка моаш шера баьча балхах, дӀахо йодача хана де дезарех дувцаш хилар «Терек» яхача мебельни хьунах хӀамаш ечеи объединение дикала тӀахьожам лоаттабеча отдела коммунисташ. Доклад йир партгрупорга К. И. Денискинас.

Собране белгалдьккхир, цар дукхагӀйола коммунисташ массазара а хиина йола а поручениш йолаши уж дерттӀа кхоачашъеши болга. Царах ба коммунисташ Н. И. Любомирова, В. И. Нашатынская, кхыбараш.

Партгруппа шийн балха тӀа даим теркам тӀаухийташ хиннай продукце дикал лакхьяра, нйдархоша ухнйта жалобаш ханнахьа къоастаяра, кхетама боаз тоабара. Цу деша хеталь массеха собрании яьй.

ПАРТИЙНИ АКТИВА СОБРАНИ

Самардийнахьа парте Назарен райкома партийни актива собрани хилар. «КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленума итогех цун решенеши новкъоста Л. И. Брежнева доклада тӀара парте XXVI съезда даха ма доагӀара накъадахара йола указанеши кхоачашъяра районни партийни организацена хьалхашка латтача декхарахи» яха дош дийцар цига. Цу хьакъехьа доклад йир парте райкома хьалхарча секретарь А. А. Мякиева.

Доклад хьацаш къамаьлаш дир нирпишкаш еча завода директора Ш. А.-Э. Арсамакова», «40 лет Октября» совхоза доаркас З. Т. Даурбекова, ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» завода партбюро секретарь С. С. Муталиева, трикотажни фабрика швейс Ф. А. Султыгова, комсомола райкома хьалхарча секретарь И. Х. Торнева, халкъа депутатий райсовета исполкома председатела заместитела М. Ж. Пугоевас, «Экажевский» совхоза директора В. Н. Яснаовске.

Партийни актива собране доакъошхоша чӀоагӀа къоабалъь тӀанийцар парте ЦК июньски Пленума решенеш, района къахьегамхоша XXVI съезда накъадолхаш чакхдаха лерхӀа хьадда гӀуланхаш къоастадир.

Нов. Н. К. Колесникова
Нохч - ГӀалгӀай АССР
Лакхехьарча Совета Президиума
Сийлен грамота ялараx дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Республика меххйдьттан химически машиностроени дегӀайоалаеча доккха дакъа лацарахи ваьча дийнахьа деиа кхоазтнъе итт шу дизарца дувзаденнеи Нохч - ГӀалгӀай Автономии Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Колесникова Николай Кондратьевича — «Красный молот» яхача завода керттерча конструктора заместитела.

НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1980 шу, 29 июль.

Нов. М. Дадаевна
Нохч - ГӀалгӀай АССР
Лакхехьарча Совета Президиума
Сийлен грамота ялараx дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча хьинаре болх барахи ваьча дийнахьа деиз 100 шу дизарца дувзаденнеи Нохч - ГӀалгӀай Автономии Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Дадаев Маждена — пенсионера.

НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1980 шу, 29 июль.

Нов. И. Б. Швейдмана
Нохч - ГӀалгӀай АССР
заслуженни изобретатель яха сийлен цӀи яларах дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Изобретательски балха тӀехь доккхий гӀуланхаш карагӀдувларахи, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч - ГӀалгӀай Автономии Советски Социалистически Республика заслуженни изобретатель яха сийлен цӀи лойла Швейдман Исаак Борисовича — «Оргтехника» яхача Грозненски производственни электрографически аппаратий лаьрххӀача конструкторски бюро начальника.

НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1980 шу, 29 июль.

Нов. Я. Ф. Калантаевскийа
Нохч - ГӀалгӀай АССР
заслуженни рационализатор яха сийлен цӀи яларах дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Рационализаторски балха тӀехь доккхий гӀуланхаш карагӀдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч - ГӀалгӀай Автономии Советски Социалистически Республика заслуженни рационализатор яха сийлен цӀи лойла Калантаевский Яков Федоровича — «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене электрографически аппаратий лаьрхӀача конструкторски бюро отдела заведующена.

НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1980 шу, 29 июль.

ИЗ ЦА ХИЛА ЙИШ ЯР

Долалуш латтар балха ди. Хатар ма хургдий вьнна дага а дацар. Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза зоотехник К. А. Галаев колхоза складе заведующе Булгучева Любай кабинете хьачу а ваьнна кхачаи отходаш складе дӀанйцай аьнна накладнойна кулг язделга дийхар. Булгучевас жоп делар шийга хӀаьз а доагӀаш дола наькъаташ хьа а кхаьчадаш уж доацаш ше кулг а яздергдац аьнна. Галаев кулг язде яхаш тӀагӀертар. Цар къамаьла юкъеиккхар кабинете хьачуваьнна менна вола Булгучевай мар — Сунженски мехлесхоза лесник Булгучев М. Х.

Царна юкъе доладенна къамаьл соцадир кабинете хиннача Белхароева В. Д. Цо дов ца далийтар духьа Галаев кйча дӀааррваьккхар. Дов ца хулаш ма дисарий аьнна хетар. Бакъда, из иштта чакхдалаьдар.

ЦӀаккха а шоайла вӀашт эгӀазбаха ца хиннача Булгучевнёй Галаевнеи юкъе хиннагӀа дош доацача къамаьлах доккха хатар дaьлар.

Галаева лошараша «эгӀазвигача» Булгучева боньо а йоацаш ше лелаеш хиина тепча хьал а яьккха кораха ара шоаза техар Галаевна. ХӀаьта уххо а ше иштта бокъо а йоацаш лелаь тепча Булгучевна тӀахьожжаль бархӀазза хийтар. БархӀ ихо кхийтта Булгучев вийра. ЧӀоагӀа човнаш хилар Галаевна шийна а. Човнаш йир из хатар ца хилийта гӀийртача В. Белхароевнеи М. Героевнеи.

Из тайпа хӀама нагахьа мара нийслуш дене а, кхыча дукхачар цу зуламах ца дийцача далийтац вай. Итташ масалаш доалде йиш я юкъе эгта цитоам атта дӀабаккха йиш йоллаше а дов даьннарашка герзаш хилар бахьан долаш хатараш даь.

Герзаш лелaдар а дӀадахка доададар а традици я ала гӀерт цхьабараш.

Советски обществе йаьлоац дӀаяхача заман прогрессивни традицеш, нагахьа санна советски наьха хьашташа, коммунизм хьалъяро дӀа ма дехха уж цис. Цунца цхьанн, цо машар боаца къовсам лоаттабу къаьна, зене, наьха вахара Ӏаткъаш мел долчуйца.

Дукха ха йоацаш Назрановски района суде дийцар цу районера Цуров Мухарбики Точиев Юнаси бехке веш дола доӀ. Цар е вӀашеи герзаш а дийттадацар, е нах а боабаьбацар, бакъда зулам даьдар.

Чухьажача ЖӀейраха Цурова цӀагӀара корнйир шинь топ, яйь бӀаьнне совгӀа эламигача калибраи шин бӀаь гаргта пхеаз йоалчен топий, бӀаь гаргта автомата патронаш, пулемета ленташ, оптически прицел, чаккхамаш, топа тешаю, кхыйола герза хӀамаш. Уж леладра Ӏаьдала органий бокъо яцар цунга.

Чухьожаш бераш кӀаьдбенна е дика ца хьожаш бийса хийнабий а хаь. цу хана цо кореш йиса 2600 патрон. Цурова моллагӀча дийнахьа лаьаге шийн гаргара саг за конагӀа йоацаш чарахьа кабни леласча 67 шу даьнна Ю. В. Точиев волча хьал а йахьа дӀалочкъаьяр.

Суде а следстви еш а Цурови Точиеви бехказа бувлар. Цурова селла герзаш гулдирех кхенза цола шийн бераш бехке дора. ХӀаьта Точиева топ лелае йиш йоацилга хаца шийна йоахар.

Кхенза долча берий бехк хьачача чӀоагӀа кхераме дий гера. ДукхагӀча хана цу гӀуланха бехке боккхагӀбераш хул.

1980 шера февраль бетта 16 шу даьнна Тесленко Анатолий шийн даь топ а йаца 15 шу даьннача шийн новкъостаца Ковельский Алешаца чарахье вахар. Цига дӀаболхаш тоях хургакьа кулг а теха из аларах вийра Алеша. Цаховш топ теха Алеша верах Тесленкона суд яьй. Из хатар ца хила йиш яр суд лаьун дас шийн топ дӀалочкъаьяьяларе.

РСФСР уголовни кодекса тӀа да герз леладе дезача тайпара ца леладерах кхыча саго цох пайда а йица чӀоагӀа зулам дойи, цун даьна бехк беш. Цудухьа суд йир Тесленко Анатоле даьна — госплемобъединене трактористa Н. П. Тесленкона а.

Судебно - следственни практико хьагойт бехке бирашкара гучадаьнна герз е ирал наха шоаш хьаделга. Судаш яьча дукхагӀчар уж герзаш хьадаьд балха хана производственни цехашка. Производстве герз хьаду цу предприятей гӀуланхаш тӀерча ниид лоаттабе баьлӀа тӀахьожам ца лоаттабендаь.

ХӀаьта предприятей, профсоюзни организацей цхьаболча кулгалхоша, кхыметтел цхьайолча коллективана а шоай тхьама кӀал бехк предприятей цехашка хьадаьча герзаца доккхий зуламаш даь нах.

«Электроприбор» завода 5-ча разряда наладчика В. В. Коробкина балха волаш цехе хьадир ира герз лоархӀа финский урс. ХӀаьта цкъа веха а волаш из урс шийн даьна тоха пийртав из. Селла доккха зулам даь Коробкин кӀалхарвакха суде защитник вакийта чоцам баьб № 1 йолча цеха собрание. Бакъда, Коробкина 3 шуи 6 бутти чувалла суд яьй.

ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» заводе шийн хана пистолет - автомат хьаяьр слесаря-ремонтника И. И. Ханиева. ХӀаьта цунца саг а вийра.

Герзах, герза кхоачамах лелхийтача хӀамаех пайда эцарий дувзаденнача зуламашца лоаттабеча къовсама эффективность чӀоагӀъяр духьа 1974 шера хувцамаш юкъедихьад уголовни законодательствана. Царга кьежжа дувлийташ дола герз (чарахьа шаьра аьнк долча топагара дӀанйкхача) герза кхоачамаш, лелхийта хӀамаш йоплаш йола бокъо йоацаш леланрах; дӀанхкаухкаярах, эцарах, хьаярах, йохьярах 2 шерагара 5 шерага кхоачаш суд ю.

1 шерагара 2 шерага кхоачаш набакта вала суд ю бокъо йоацаш шалташ, финкий урсаш е кхыдола ира герз лелaдечоа, хьадечоа а дехьачоа а. Цу цхьан хаина законо уголовни бехктокхама кӀалхара воалийт. Нагахьа санна лелаш хиннача законагӀа бокъо йоацаш лела даь герз шин лоамагӀа Ӏаьдала органашка дӀаденначун бехк кӀезигагӀа беш а бехке волчоа суд еча хана чоте эцаш а хиннадале, хӀаьз из уголовни бехктокхамах мукъавоалийт.

Иштта уголовни бехктокхамах мукъабалийтаб 1979 шера апреле пистолет Ӏаьдала органашка дӀаенна Надтеречни района Зебир-Юртара Х. А. Исмаилов, цу юртара Х. Юсупхаджиев, Урус-Мартановски районера Байсангурови Бетелгиреевн. Уж тайпа моттиган дуккха я.

Бокъо йоацаш герзаш лелaдарца къовсам лоаттабера административни органий, общественни организацей, производственна коллективай корта бола буаза тоаде деза, закон телхадераш ловргбоаца хьалаш хьахолланза даргдац.

Закон ца довзарах, хоаш ца хиллара, бехктокхама кӀалхара валийтац.

ХӀаьта хоаш да, бокъо йоацаш герз леладе иш ца хилара законаш гражданашта тоъал довзача уж тайпа зуламаш кӀезигагӀа хулга а. Цудухьа бокъа лоархӀам болаш да цу зуламашца къовсам лоаттабар духьа советски законашта хьянарегӀа пропаганда яр.

Бокъонаш лораеча органий балхахоша дикка бокъо болх бу цу хьакъехьа. Лекцеш, докладаш, къамаьлаш дарал совгӀа, законашта пропаганда еш шерагӀа пайда эца беза цу тайпара дешаш суда выездной заседанешка дувцарца.

Судаша каст-каста частни определенеш я, хӀаьта следователашеи прокурорашеи представленеш ю уж зуламаш дара гӀо деш дола хьалаши бахьанаши дӀадахара. Учреждении общественни организацейи кулгалхой декхарийла ба законо ма яххара уж хьалаши бахьанаши дӀадаха.

Советски законашта пропаганда яра цу ерригача формаша правови знанеш лаарал совгӀа, къахьегамхой хьалхьебу советски законаш кхоачашдара дола шоай конституциони декхараш чӀоагӀа леладара уйла йолаш закон толхадьар бехктокхама кӀалхараваргвоацилга дика кхетадайт.

Сага вахара я могаӀвала а духьал дола зуламаш ца хилийтара бокъа лоархӀам болаш да «Дувлаш дола герз эцара, дӀалдайтара, пайда эцара, дӀадилла уллара бокъонаш толхаярах болча бехктокхамах» дола 1976 шера 28 июнера РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ.

Указага хьежжа, массаза яхар мо, общественни порядок телхаеча, корта бохабу малараш тӀехдоахача, психически лазараш долча наьха чарахьий топаш, кхыдола герзаши герза кхоачамаши халкъа депутатий юртарча Советий, цар исполнительни комитетий решенееӀа е халкъа депутатий районни, городской, юртий, поселкови Советий исполнительни комитеташкарча административни комиссей цоаменгӀа административни порядкагӀа царгара хьайоах.

ГӀулакх сених латт вьлча, дукхагӀдола зуламаш герзашца менна болча, хьалхагӀа общественни порядок толхаьча наха ду. Цо телхал ду моттигашка корта бохабу малараш меларашкарен дебоширашкарен герз хьадаккхара болх тоъам болаш ца бара.

УказагӀа иштта 20 сомагара 30 сомага кхоачаш гӀод а тохаш герз хьадоаккхаш е хьа ца доаккхаш административни бехк бу чурча гӀулакхий органий бокъо а чарахьа билет а доацаш чарахьа топ кйцачоа, лелаечоа е кхычунга дӀаденначоа, чурча органий бокъо йоацача маьхага ехначоа. хӀаьта иштта чарахьа е дувла нарезной герза регистраци е перерегистраци ца яьчоа.

Указо дӀадехараш каст-каста телхаду, къаьстта а юрташка, чӀоагӀа хатараш а дувлийташ.

МоллагӀа герз бокъо йоацаш леладарца, хьадарца тӀагӀерттан леррагӀен къовсам лоаттабе беза. ХӀаьта из бокъо лораеча органий гӀуланх хинна а Ӏац.

А. РОСТОВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР прокурор.

ТОЛАМИЙ «КЪАЙЛЕНАШ»

Сужмeнски района «Победа» яхача колхозе йиълагIа бригада май бутт болабелча денз октябрь чакхбаллалце хьайбашта моща доакъар лоаттаду, гурахьа доакъара культураш дIаювцц, Iай, бIаьстам юкъе церна Iунел деш къахьег. Лоецца аьлча, цхьайола доакъар Iалаш ду бригадаш цхьан юкъа из болх бара вIашагIтохаш яле, из бIарчча шера дуккьая моша доакъар Iалашдара декхар кхоачашде вIашагIъелла я.

Гусеничини «Беларусь» къисапе йолен 20 трактор я бригаде. Коллектив йоккха еце а, цо бу болх Iалаьмате дукха ба. ХIара шера 140 совгIче эзар сома маьха продукци йоакх цо. Ше дIа а юш кхеду доакъара рожь, рапс, кIа, мукх дуккхача шерашка а цхьан шера а хьахуле баьдаш, хьажкIаш, кхыйола культураш. Уж а массаза санна юц, доакъар дукхагIа хургдолаш кхыча культурашца э а ец юв.

Бёлгалдаккха доагIа, бригада доалахьара кхаш хий деккаш доацилга. ХIаьта а, укх массехк шера плайал совгIа болаш хьувкъам чукхухь. Масала, суданка шершера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 20 центнер чуэц, горохаца цхьана дIабийна кен — 300 центнерага дIаккхоачаш, хIаьта викаца цхьана дIадийна кIа — 130 центнер совгIа, и. кх. дI. Иштта овсаре болх бе малагIча гIулакхаша вIаштIехьдоалийт хар духьа цу бригаде хилар со укх деношка.

— Дувцарах пайда хургбац деча-балхашка хьо хье ца хьежача, — аьлар сога бригадира Иванов Александр Михайловичa.

Цо беннача хьехамга хьежжа, кхашка деча балхашка хьажа дахар тхо цхьана.

Баьццарча доккхача кхай тIа гIолла лелаш я буц хьоккаше а из оаташ йола ши косилка. Цхьа юкъ яьлча соц царех цаI. Мошача доакъарах йизача лафета метте яьсса яр тIехьа а йийза дIахо болх бе йолалу. Иштта, хьалха тIехьатесса хинна лафет боарамагIа йиззача моттиге дIаоттаь латтар яьсса яр. Цу гIулакхо хьахьокх, лафет йизара буц хьоккаш косилко мел никъ бе беза механизаторашта ховш хилар.

— Буц хьоккаш Поплутин Анатолийи Шайков Владимири ва. Шаккхе а цхьоалагIча класса механизатораш ба уж, — йоах А. М. Иванова. — Иштта йоккха опыт йолаш ба хьенха буц хьейбашта дIакхухьаш лела механизатораш: Попов Николай, Сенюшкин Петр, Козлов Иван. Дика хов царех хIаранена косилка тIехьайнийза лафет мошача доакъарца маца, малагIча моттиге юзаргья. Цигга дIатIа а йиге яьсса яр дIаоттаю. Ха зехьа йоа ца еш, балха нормаш дикка тIеккхоачашъеш къакьега вIаштIехьдоалийт цу гIулакхо.

Косилкашта тIехьа, цар буц хьекха мукъадаьнна лаьтта оахаш йиъ трактор йоагIа. Косилкашта тIехьа кхийча мохарашта манхаш тIехьа а дийзе, аьха лаьтта йоккхий галаш йоха а еш, тIегIоладара нийсде, доакъара хьажкIаш дIасра кийчде болалу механизатораш.

— Оахкаше а маххаш а доахаш моллагIа культура дIаера из кийчде дикка аттагIа хул.

ВIаргадайначо хьахьекхар сога цар доахача толамий «къайленаш». Уж латт деррига балхаш ипатовски методагIа цхьан комплексе чакхдоахаш, хьадер сихагIа де йиш хулийтача торонех бизза пайда эцаш, бригадерча хIара болхлочо шийдекхар довзаш а из ма хулла дикагIа кхоачашдара хаддаиза йоакхо еш а хилрах.

И. ЭЛЬГУКАЕВ.

Агитатора новкъостал

ДЕГIААХАРА НИКЪ

1930 шера аьхкий Къилбаседа Кавказа крайисполкома президиумо тIанийцар Къилбаседа Кавказа крае нерда дешара шу доладелча денз деррига дешa даха да йолча берашка дешийтарах бола соцам.

1930 шера 20 августа Грозненски городской Советo бир дерригача деша даха ха йолча берашка воркI шера дешийтарах бола соцам. 1936 шера 22 марта арабаьлар ВКП(б) Нохч-ГIалгIай обкома бюрой облисполкома президиумци «Йоазув-дешар ца хари кIезига дийша хилари дIадаккхара белха деламах» бола соцам.

Революци хилалехьарча шеращка халкъа образоване гIулакха эгтара ирагIа долча дешаех дар Нохчийчуи ГIалгIайчуи йоазув ца хар дIадаккхара дош. Нохчийн гIалгIайн къамий шоей йоазув дацар цу хана, хIаьта нохчийн гIалгIайн берригаш я хIана бацар аьнна йоазув ца ховш а бар. Цунна къаьтта тешал ду юрта баьхача нахах хIара эзар сага юкъе ийс мара язден дешен ховш саг ца хинна хиларо.

1914/15 дешара шера хIана Нохч-ГIалгIайчен лоархIача территоре тIа хиннача ерригача юрташкеи городашкеи юкъарча образовательни школашка дешаш хиннар 12.8 эзар бер мара хиннадац.

Йоазув ца хар дIадаккхара тIаберзабаь Iалаьмате боккха болх болабир Нохчийчуи ГIалгIайчуи Советски Iаьдал эттача хьалхарча шерашка. Доккхий организационни гIулакхаш дир халкъага дешийтаре «Йоазув ца хар дIадаккха» яьхача общественни кхийнача наха юкъе йоазув ма харца къовсам лоаттабара вIашагIъехна хиннача лаьрхIача комиссешеи. Массанахьа а хьайийллар йоазув ца хар дIадаккхара йола школаш.

1928 шера Грозне хьайийллар Советски Союзe эгтара хьалхара стройуча школа, из йолаелар мехкарашта гIишлош хьалхьара гIулакх Iойаде а кхалхех квалифициро-ванни гIишлош ю болхлой вражеца а. Стройуче хиннача 170 дешархочох 28 йоI яр.

1930 шера хьайийллар Грозненски мехкдаьтта техникум. Цу даккъе дукха балхаш дир тIом сецачул тIехьагIа а. Иштта, Советски Iаьдала шерашка знанешка, духовни культура рузкъате бода шерра никъ хьабийллар Нохч-ГIалгIайчу. Республике хьахилар юкъарча образоване школай, лаккхерча а юкъерча а дешара заведене. Iилматохнама а проектни а институтий шерра сеть.

Тахан вай республике берриге нах дийша ба. Школьни гIулакх, берригача мехка а санна, ерригача пачхаьалкхеи, дерригача халкъа гIулакх да вай республике. Партен советски органашеи даллa а теркам тIалоаттабаьб хIана лоатта а бу школана. 566 юкъарча образоване школашка 12000 совгIа хьехархо ва 288000 саг совгIа дешархошта хьехаш.

Республика 12 юкъерча лаьрххIача дешара заведене дешаш ва 15 эзар дешархо. Духхьал 1957 — 1975 шерашка лаккхера образовани йола нах 70-зза тIаккхийттаб нохчашта юкъе, гIалгIашта юкъе — 24-зза. Республика халкъа боахаме къахьегаш ва лаккхереи юкъереи образовани йола 60000 совгIа специалист.

ШIиъ вуз я республике. Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университет дийнахьарча отделене дешаш 3218 студент ва, 177 саг ва сайрийнарча отделене дешаш, хIаьта заочникаш 2667 саг совгIа ба университете.

30 къамах вола 6000 совгIа студент ва М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института дийнахьарча, сайрийнарча, заочни отделенешка дешаш. 21043 совгIа инженер арахийцав цо ше болх беча шерашка. Из йистелькхарашта юкъе ба СССР ши министр, СССР Iилмай Академе ши академик, виъ Советски Союза Турпали бархI Социалистически Къахьегама Турпал.

ХIанз укх сахьате дешаре дерригача тайпаша чулаьца ва кхо бIаь эзар совгIа саг е республике ваха хIара кхоалагIа вола саг.

Вай партен правительства кулгал а деш, доккхий толамаш даьхад Нохч-ГIалгIайчено халкъа образоване деакъе. Цунца цхьана кIезига эшае йийзаьц халонаш а. ХIанз укх сахьате а кIезига яц лаккхерча классашка деша деза ча кхувш боагIача мехкарашта деша бокъо ца ялар санна дола дIаяхача замах юхедиса гIулакхаш гучадуврлаш моттигаш. Цу тайпара гIулакхаш къаьстта дуккагIа хуя республика цхьайолча юрташка. Цу хIамаша чIоагIа новкъарле ю кхувш йоагIача тIехьенна кхетам болара балха.

Вай республикерча кхалнаьха вахаре доккхий хувцамаш хиннад революци хинначул тIехьагIа. Цунна тешал ду цу хьакъехьарча цифраша. ХIанз укх сахьате Нохч-ГIалгIайчен промышленносте болх беш болча наха юкъе 55,6 процент ба кхалнех, юрта боахама къахьегамхошта юкъе — 47,5 процент, унахцIено лораеча — 82,2 процент. БIаьннел совгIа я республике доктореи кандидатеи Iилмай степень йолаш кхалсаг. Социализмана карагIдаьнна геттара доккхийча хIамаех цаI да цу тайпара лоаман кхалсага вахара хьал хувцар.

Советски Iаьдала шерашка культура дегIайрга диллача мехка хьалха латтача республикех цаI а хинна дIаэттай Нохч-ГIалгIайче, беррига нах дийша бола республика я из.

Кхувш йоагIа тIехье культурно дегIаяра мел эша хьалхи долаш да республике. Укхаза я юрташкара 365 клуб а йолаш 405 культура Двореци клуби, 3 театр, цирк, филармони, 3 музей.

Йоккха культурно-Iилма центр а хинна дIаэттай республика.

М. ВИСУЛТАНОВА,
НГIАССР Центральни архива балхахо.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА БУВЗАМАШ

ДЕГIАДОАГIАЧА МЕХКАШТА — МЕХКДАЬТТАХОЙ КАДРАШ

Азербайджана дуккхача вузашка деша багIа дегIаухача пачхаьалкхенашкара студенташ. Алхха Бакурча М. Азизбекова цIерагIча мехкдаьттан химеи Азербайджански институте Азерча, Африкерча, Латински Америкерча мехкашкара эзар совгIа хургвола мехкдаьттахо дешаш ва. Цу вуза ректора профессора Исмаил Ибрагимова дувц:

— Азербайджански ССР-а Iилмахоша новкъостал даьд Сире, Алжира, Ирака, кхыча мехкашкара къаман мехкдаьтта промышленность дегIакхувлара. ДегIаухача мехкашца Азербайджана цхьана гIулакхаш леладеча эгтара керттердар — республика вузашка лакха квалификаци йола кадраш кийчъяра новкъостал делга. Цу даькъе лидер я тха институт.

ТIеххьарча 20-х шерах Азербайджански мехкдаьттан химеи институто дунен тIарча 50 мехка лаьрхIа 800 гаргга инженер кийчваьв, кхыча мехкашкарча 48 граждaнинах тха аспирантура а яьккха. Iилма кандидаташ хинниаб. Цу шерашка подготовительни факультет чакх а яьккха, мехкашкарча тайп-тайпарча вузашка деша дIаса бахав 5488 саг. Тахан тха-дига дешаш ва Азерче. Африкерча, Латински Америкерча 54 пачхаьалкхенгара 1217 студент.

Институте архие да тха институте дешаш хиннача студентий бIаьш письмош. Цар язду специалисташ хиларах тарра шоай мехка шоай сий ду яхаш кIоаргга знанеш еннача профессарашта, преподавателашта баркал йоах, хоэм бу шоай толамех а халонех а.

МоллагIча советски лаккхерча дешара заведене белгало — цуи Iилмаца айхха бувзам хилар. Тха институтера гIулакх а иштта да. 1934 шера институте Iилма-тохкара центр вIашагIа елла, планагIа Iилма тохкамаш де доладелар.

Тха институте массехк Iилман школаш, лостамаш хьа а хинна, шерра дегIаахарах боккха пайда баьлар. Духхьал тIехьарча итт шера оаха изобретенеш яь хиларах 360 авторски тешал хьайицар. Института 11 патент да США, Японе, Итале, Франце, кхыча мехкашка.

ХIара студента хоадамбола знанеш еина а ца Iеш, цуи экспериментаца безам болийта, тохкам баре навыкашта из тIаверзаве гIерт тхо. Цаховш хинна хIама дац тха берригa студенташ, цар дооздол дехьара бараш а болаш, белггала боарам тIа Iилма-тохнама болх чакхбоахаш болга.

Практически навыкаш Iомаю цар лаьттан тIа е форда тIа яьдача мехкдаьтта промыслашка, дукхача мехкадаьтта чакхдоахача предприятешка, мехкдаьтта машинашеча заводашка. Теоретически а практически а дешара доакъош ма хулла дукхагIа вIашкаозара оаха шерра пайда эц хьайийллача сигалемна кIал йолча аудиторех.

Доазол дехьарча граждaнашта йола дешара программа оаха оттаяьй выпускники шийн мехка цIаьвеча массехк тайпара цуина болх бе ховрг долаш — инженер, преподаватель, тохкамхо. Из доагIаш да хIана аьлча, дегIаухача мехкашта ховдам болла новкъостал де вIаштIехьдаларах, хIана аьлча, тхона гу, цхьан хана Азербайджана хьалхашка лаьтта экономически а культурни а дегIаахара проблемаш къоастаеш уж долга. Со дог тийша ва, цхьана леладу уж гIулакхаш тIехьа тIайоагIача хана кхы а беркатегIа хургхиларах, шерлургдолгах, керда лостамаш долаш хургдолгах.

Баку.

Валерий ГРИГОРЬЕВ,
АПИ корреспондент.

Доазол дехьара

ВЕНА. Австралийски столицен мехка кхыча городашнен бахача наха тIехь-тIехьагIа чIоагIагIа къердаш я «Лада», «Нива» яха советски автомашинаш. 1979 шера австрийцаша ийцай шоашта езаснна 35 эзар Волжски автомобилаш.

СУРТА ТIА: Вена улицашка советски «Лада».

О. ИВАНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВОШАЛ ДОЛА КУБА ШИЙ ЦIЕЙ ХЬАТIАКХОАЧАШ ЛАТТАШ

Кубе хIара шерах ший цIи тулл. Из традици хьахиннад укхаза революци котъьлиначул тIехьагIа. Цу цIеро ший тайпара белгалбоаккх кердача шера керттера чулоацам, мехка теркам эггара лоархIамегIа дола декхараш кхоачашдара тIаберзабу. Карара 1980 шу — «ШоллагIча съезда шу». Цу событена торжествено кийчо еш да ПаргIатон гIайрен халкъ, цуй сий дола авангард — Коммунистически парти. Шоай низ ца кхобеш къа а хьегаш накъаболх мекка къахьегамхой декабрь бетта хургйола партийни форума.

Карарча пятилетка (1976 — 1980) хьалхарча диъ шеро цIена тешал ду кубински экономика лоарзагIа ца йоалаш лакхлуш, къахьегамхой материальни хьал тоалуш, мехка коммунистий Хьалхарча съезда решенеш кхоачашъеш, социалистически демократи чIоагIлуш, мохк социально дегIаухаш хилара. Советски Союзои социалистически содружества кхыча мехкашеи вошала тIехьа деш дола гIо да Кубана тайп-тайпара йола халонаш эшае торо хулийташ йола хоадим беш йола фактор. ХIаьта уж кIезига мича хиннай.

Масала, дахача шера мехка малхбузехьарча даькъа тIа Iалаьмате доккха зе дир боахама «Фредерик» яхача урагано. Мехка массехк районе йокъал эттар, дIабийнача шекара эрзеи тхьамкийн диълагIча даькъах лазар летар. Холуш Iаьткъар кубински экспорта керттера продукт долча шекара маьхаш дунен рынке лохдалар, хIаьта иштта лакхлуш дола промышленни товарий маьхаш а. Нийсьелар доал дара эффективность кхоачам боллаш ца хилари къахьегима овсарле лоха хилари санна йола проблемаш.

ХIаьта а толамаш гуш да. Пятилетка диъ шера 1975 шераца нийсича 20 процент гаргга тIаккхийттай общественни валови продукт. Промышленни производство къаьстта дегIаенай электроэнергетикеи машиностроении санна долча доакъошка.

Дикка толамаш даха вIаштIехьадьннад кубински экономика керттерча даькъе — шекара промышленносте. Шовзткъа совгIча шекара завода реконструкци модернизаци яьй. Хьалхьаьй керда ши завод, хьалхьаь йоаллаш латт кхы а ши завод. НагахЬа санна хьалхарча пхе шера юкъера лаьрхIача шера чукхухьаш хинна шекар 5.5 миллион тонн хиннадале, хьалхарча халхьа боахама пятилетке 7 миллион тонн да. Арахеца йолаьй шекара эрe чуэцаш йола комбайнаш.

Тахан мовхьаш тIадоттареи Iодахареи балхий доккхача даькъаи шекара эрe чуэцача ахаш балхаштеи механизаци яьй. Электроэнергепроизводство 1975 шера денз дегIаенай 28590 миллионагара 32800 миллион киловаттсахьатага кхоачаш. ЧIоагIъьча цланашка хьежжа даьд керда автомобильни наькъаш дахкареи мехка машинанькъашта реконструкци яреи балхаш. Алсамъьннай Куба торгови флота тоннаж.

1975 шераца нийсдича 1979 шера цитрусови хIамаш дукхагIа яьхай 46 процент, цемент — 25, шура — 30 процент. ДукхагIа чукхухь баьцадаараш, алсамдаьннад дулх доаккхилга.

ЛоарзагIа ца боалаш дегIабоагIа бахача наьха материальни культурни боарам. Хьалхьай 80 эзар совгIа квартира. Цо торо хилийтай 387 эзар совгIча наьха фусамий хьалаш тоаде. Арахийнай 165 эзар телевизор, 476 эзар радиоприемник, дукхагIа йоккх холодильникаш, барзкъаш дутта машинаш, вентилятораш, зипаш, кIадаш, хьадаь барзкъаш, кога гIирсаш.

Дешара тайп-тайпарча формаша чулоац хIанз кхо миллион совгIа саг. Кхыча дешашца аьлча, тахан Кубе дешаш ва хIара кхоалагIа вола саг. Духхьал тIеххьарча пятилетка шерашка мехка лаккхера дешара заведенеш йистелхай 40 эзар совгIча саго, уж шозза дукхагIа ба цул хьалхарча пхе шера дийша баьннарел. Хьадийллад дукха культура цIенош, музеяш, кинотеатраш, библиотекаш. Шерра яьржай физкультуреи спорти. Толаме дегIаух унахцIено лораяр. Бераш довра гIулакхага диллача дунен тIа эгтара кIезигагIа уж доалча мехкашта юкъе я Куба, хIаьта Латински Америка мехкашта юкъе цхьаккха а бац цига миссел бераш кIезига довш.

Кубински интернациональни бригадаша гIо ду тахан Азе, Африка, Латински Америка 30 совгIча пачхаьалкхенна экономически тIехьадисарца къовсам лоаттабара.

Лакхе йоалаяьча цифраша къаьгга тешал ду Компарте I-ча съезда решенеш кхоачашъеча Кубо толамаш даьха хилара.

Социализм хьалхьяра хIанзарча этапе лоархIаме звено а хинна дIаэттай халкъа боахам дIахо дегIабоалабарах дола массехк лоархIаме закони соцами тIанийца укх деношка чакхъьнна Къаман ассамблея — пачхаьалкхен Iаьдала лаккхехьарча органа — сесси. Коммунистически парте кулгалдеш дола кубински халкъ бIубенна дода аргIанарча партийни съезда накъа.

Анатолий РУСАКОВ,
АПН соб. корр.

Социалистически мехкашкара хоамаш

БЕЛГРАДА КЕРДА РАЙОН

Кердача Белграде — югославски столица эггара къоналгIа а йоккхагIа а йолча районе — тIеххьарча шерашка хьалхьай шовзткъе итт эзар квартира. Укхаза, Сава яхача додача хин аьрдехьарча йисте я йоккха промышленни зона а: трактораш ю завод, кемаш ду верфь, металлургически комбинат. Цу предприятей болхлошта сихха хьалхьо чубаха моттигаш. Гарггарча пхе шера гIишлонхоша дIакхоачийтаргда керда бахахоашархошка кхы а ткъо эзар квартира дIоагIаш. Царех ахаш дуккхаза вIаштIарадаьча цIенойка хургья, вожаш — цаI е шиъ этаж йолча цхьан дезала лаьрхIача коттеджашка.

(АПИ).

ГЕОЛОГОРАЗВЕДКЕ ЭВМ ЕННАЙ

Болгаре лаьттан чекаш а форда йистой шельф а тохкаш металлургеи минеральни ресурсайн Министерстверча Керттерча информационно-вычислительни центра специалисташа шерра пайда эц электронно-вычислительни техниках.

Центро беча балха керттерча лостамех цаI — мехкдаьттеи гази йоаллаш хила езаш йолча моттигий хьакьехьарча сейсмически информацена обработка яр. Объекташкара хьакхьача цифрови даннеш — шера уж кул цхьайолча миллиард совгIа магнитни пленка тIа дIаязъ. Царна обработка яьчул тIехьагIа духхьал ЭВМ йоаггIача бесса хьакхоач специалисташа йоаза лаьрхIача района лаьтта чений графически изображенеш. Ши шу совгIа йолча хана болгарски геологически разведке шерра пайда эцаш йола сейсмически информацена обработка яра кердача системо кхоадаь мехкашка хьалха боахама миллион лев.

(София — пресс — АПИ).

УНИКАЛЬНИ СПРАВОЧНИК

Монгольски советски Iилмахой болабенна тибетски медицински терминий словарь оттаде. Цу тайпара решени тIанийца МНР Iилмай Академе Iалама соединеней Институте гулъяь цхьайола тебетски сутраш (трактаташ) яйзачул тIехьагIа.

ГIулакх мишта лорал деш дукхаанна пайда ийбаь дукха дарбан мехкашкара дарбан бацаш тахан а пайда а болаш юкъейоалаш йиш йолаш хилар. Амма уж рецепташ йоза а чIоаггIа терхам тIа а бахийта къоастае а вIашин нийсъе а езаргва хьалкарча трактаташ тIа геттара дукха нийслучи йола тайп-тайпара символаш. ГIулакх миштад аьлча, цар тIара ерриг а рецептан зашифрованин ...

(АПИ).

ФУ ХЕТ КАИРСКИ УЛИЦА ТIАРЧА САГА

Каирера кофейниг — ю хьекха баь тхоей, хIоьта из а дилла хулаш бац, массехк истол, чIормадаьнна гIандаш, буфета стойка. Пенаш а маIараш а довлаш да. Улица тIарча вахара сиха додача хин тайжа Iам санна хIаца да. Укхаза хIамаьнна сагота бац. Увзаш кальни я, молаш чай е кофя да, ладугIаш транзистор е хьожаш телевизор я, нагахьа санна из иле. ХIаьта, шеко яц, дуццаш вахарах дола хабараш да.

ХIанз укх сахьате Каирера дукхагIа дола хабараш лакхденнача маьхех да. Маьхаш хIара денна урагIа кхуьсалу. Президента Садата массехказза тоадергда ше аьнна дош деннача вахара, наха динага дог дахарал совгIа, тIаккхеташ хIама дац. Наьха сабар кхочадала деза ха гаьна ца хилара кхерам гуш хиларагIа, правительство кIезиг-дукха дIаюха йолаеннай. Май бетта Садата заявлени йир министрий кабинета керте отта а шийй балха хаьах 95 процент экономикана дIаяла а. Цо цIаьнха а дош делар гIулакх тоаде, ше дIаккхайкадир 77 товара маьхаш лохденна хилар.

Вакъда, къахьегама Социалистически парте газете цу сахьате гучабьахар правительства оапаш. Бокъонца маьхаш лохденна товараш 14 мара хилензар. Вокх товарий маьхаш лохдаьдар (уж дерригаш а расфосовании хьисане дохкаш дар) фосовкаьа. Чудоалла хIама лохбеннача маьхага хьежжа кIезиг а деш.

Цул тIехьагIа кхы а массехказза лохдаьд маьхаш. Газеташа, къоастадаь аьлча, «Аль-Ахрар» яхачо, гучаьнкхар цар башха говза а ца хинна механика. Маьхаш хьалхагIа лаккдора, цул тIехьагIа кIеззига лохдора. Деррига маьхаш «лохдаьчул» тIехьагIа юкъера лаьрхIача нийдархо продуктай маьхел совгIа кхы а 50 процент тела дезаш вар. Бокъонца маьхаш лохденна товараш цу сахьате тикашка доацаш хулар.

Маьхашта еча цу махкий цеех дувц дукхача улицаш тIарча кофейшка а. Вай а ладугIа мегаргда цар дувцарашка.

Ераш да болхлочуи дешаш. ДIатIаьхьежача 35 шу даьнна хила мегаш ва из, тIаювх цуна традиционни голобей оалаш йола хIамеи (кIоажошта IотIа а отташ йIаьха коч) пластмасса ботинкаш. «Мадош доацар да из «вахар тоалургда» яхар. Вайна тIалатта бала геттара сов ма баьннабий 1973 шера октябрь бетта тIом хилча гIоне, вахара хьалаш лоа ца луча кхаьчад. Правительства тIеххьара чакхдаьхача гIулакхаша вIалла пайда а бензар. Арадаха деза экспортах а импортах а хIама тIайоагIача юкъархоштеи боккхийча базархоштеи духьалара кхачан товараш спекуляци а еш маьха чотех хьал совдоахача берригиешта духьалара законаш. Цу тайпара чIоагIа никъ ца лелабойя вай мехках хургдар ха йиш яц».

Хабара юкъеяккх интеллигентах тара вола европейски костюм а ювхаш, галстук а уллаш вола юккъерча ханара саг. «Октябрьски тIом хиначул тIехьагIа 3—4-зза лахденнад хIамай маьхаш. Мохк хIанз делеций кара ба, цар Египтах кхыча мехкашкарча товарашта йола рынок, кайдай хьаст баьб. Уж вIалла дагадоагIаш а бац мехка хьал тоаделга. Египет йийза я американски экономикахи американски хьаштехи. ХIаьта вахар тоаде йиш мичай политически даькъе шийн мукъагIа ца хилча, шийн лоIамера плановн, экономически политика чакхйоахаш ца хилча, боахам дегIабоалабара мехка ресурсаш оарцагIа ца яьхача».

Вайца къамаьл деш хинна кхоалагIвар — гIишлохо болхло. Цун 32 шу даьнна хила тарлу. Цо сих ца луш ду къамаьл, амма цо оалам дар хаьдда хул: «Маьхехи хьал тоадаларахи» дийцача, наха шоашка хьежача хов из фу яхилга да. НагахЬа санна гаргарча хана маьхаш лакхлулга юха ца тохе, Египтера нах чIоагIа хьовргба».

Каирски улица тIара вугIарера саг раьза вац. Цунна эш кIезиг-дукха а хилаьза даргдоацаш дола хьалаш, хIаьта уж бахьан къовсам эаргбаб кийча а ва.

Е. ВАСИЛЬЕВ,
АПН корр.

Советски вахара хьисап

ИРАЗ ДОЛАШ БАХ

Немецки фашистех вай Даймохк мукъабаьккхача шерашка волаваннав Абдулвахабов духхьашха болх бе. Фашисташа хьоабаьча тIемо дукха нах къоастабир, болхлой кулгаш чIоагIа эшар.

Цудукъа 14 — 15 шу даьнна МиницIа шийна могар де лаьрхIа балха вахар.

— Кустайски областерча «Совет коммунистов» яхача колхозе балха вахар со 36 шу хьалха. Цу хана денз ялат кхедеш хьа а воагIа со, — дувц цо.

ДIаяхад шераш. Дукха хIамаш хувцаденнад МиницIа вахаре а. ХIанз из боккхача дезала да ва, ше коммунист хиларга хьежжа дезал а Iомабаьб цо къахьегама тIера болаш. Деррига бераш дийша специальность йолаш да.

— Из торо сона еннар Советий Iаьдал, Коммунистически парти я, — йоах Абдулвахабов МиницIас. Бакълув из, капиталистически мехкашкар санна волча ахархочун иштта дезал кхебе торонаш яц. Цар школе а вузашка а дешилга, цамогаш хилча дарба делга деррига а мах боацаш да. Мичара хургья тIаккха цигарча ахархочун уж торонаш. Яц уж.

Кхыча бесса да вай вахар. М. Абдулвахабова воккхагIвола воI — Хьусейн — Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министерстве болх беш ва. Укх шера цо чакхъьяькхай Орджоникидзе городерча университета юридически факультет. ЙоI Небисат Грознерча А. Шерипова цIерагIча заводе аппаратчица я. Вож йоI — Мадинат — Грозненски швейно-производственни объединене барзкъаш тегаш я. Iусман, итт класс чакх а яьккха, Советски Эскаре гIулакх деш ва. Вожаш — Аьсет, Сиддыкъ, Руслан, Луиза — Заний-Юртарча юкъерча школе дешаш ба.

Иштта вахара, шеррача новкъа ва Абдулвахабов МиницIай бархI дезалхо.

МиницIа цIеннана Бакист а, шийн мар санна, дийтта шу даьлча гIоне хьаьнала къахьегаш хьайоагIа. Из а ялат кхедеш я. Боккхача дезала нана йоллашехьа а из хаддаиза болх беш я.

— Болх бе хьалаш вIаштIехьдаьхад вай мехка дезалаш болча кхалнаха. Болх беш я берий яслеш, бешамаш, школаш. ЧIоагIа гIо дир цар сона. ХIанз-м бераш доккхий а хиннад, — йоах Бакиста.

Укх тIеххьарча ткъаь кхоъ шера уж денал дола дезал Заний-Юрта бахаш а «Самашкинский» яхача совхозе къахьегаш а ба. МиницIа шекара свеклаш лелаечар бригадир ва, цуи сесаг Бакист цу бригаде свеклаш кхееш я.

Коммуниста Абдулвахабова кулгалдеча бригада коллективо 1979 шера, хаьал цкъа шу хьалха, кхоачашйир пхе шера план. Планал совгIа пачхаьалкхенга еннай 7200 тонн шекара свеклаш.

— Тха бригада коллектив хувцалуш яц, — йоах МиницIас. — болх беза а бенна цхьан меттe къахьегаш ба дукхагIбараш. Массаа а дика къахьегаш вале а, цхьабараш къаьстта белгалбаха беза: Мажитханов Захирин, Хаджиева Зулпа, Муталимова Зубайх, Абакаров Мальцаг, Мажитханова Хедишт.

1979 шера толам баккхарах «Самашкинский» совхоза свеклаш лелаерашта КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-а, ВЛКСМ ЦК карара кара тела Це Вайранх елар. Цу толама юкъе белггала дакъа да коммуниста Абдулвахабова кулгалдеча коллектива а.

— Цу совгIато тхо кхы а хьинарегIа къахьега декхарийла ду, — йоах бригадира, цудукъа оаха кхы а доккхагIа социалистически декхараш тIаийцад.

Шеко яц, цар шоаш денна дош кхоачашдергхиларах. Соакха план 220 центнер йолаш хIара гектара тIара чуийцар 335 центнер свеклаш.

Укх шера мерза овлаш кхедераша дош деннад 150 гектарах хIаране тIара 400 центнерал кIезигагIа йоаллаш свеклаш чуэца. Шийн хан-хаьнаха оасар деш, удобренеш тувсаш, подкормка еш, хиш дехкаш лелаеш йола свеклаш дика хьийкъа кхувш я хIанз.

М. Абдулвахабова балха, шийн дезале юкъарча вахаре сий лакха долаш лелаю коммуниста цIи.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

ХIанз 1,2 миллион саг юкъе ноагIаш дукха хьабе болх боца нах Японе хилар — къахьегамхой тайп-тайпарча категорештеи мехна бахача нахаи дола доккха социальни Iазап да.

НагахЬа санна хIара шу тIехьагIа нагийча нахаи мехкараштеи эгтара хьалха шоай вахаре болх бе моттиг лаха хала дале юкъера ха йолеи къаьнагIа болеи нах тайп-тайпара бахьанаш а доахаш балхара эгтара хьалха дIабоах, кхыйолча формаех экономически дискриминаци лелаю царца.

Сурта тIа: хьабе болх ца хилара духьаларча митинге — къоаналгахьа деста японцаш.

Джапан Пресс — ТАСС сурт.

ЭВЕРЕСТА ТIА ЯЬННАР — ОЛИМПИАДА ХЬАША

Укх деношка советски столица улицашка ца нхеташ мела вусаргва! Цкъарчоа хетадду беррнгаш а Олимпиаде баьхкаб аьнна. Журналисташта бокъонца йола ялсамале я ср.

Са а аьттув баьлар. Со кхийтар Ванда Руткевичах. Гималаяшкарча Джомолунгму, е кхыча тайпара овлача бесса аьлча, Эверест вхача лаьттап тIа эггара лаккхехьарча бухь тIа яьннача гIорьяьнача польски альпинистках.

ХIонаалца из де кIаштIехьдаьннад бIаь маIача саган (дукхагIа йолча хана группашца тIебийннаб уж) йиъ нхалсаган. Пани Ванда кхоалагIа яр. Майрача польках хьалха 8848 метр лаккхал долча лоама тIа бийнаб японка Юко Табак, тибетка Фан Тог. Цу бIухнига тIа льнна хиннай ФРГ-ера Ханнелоре Шмац а. Бакъда, цу тIера Iохlал йоалалга трагически чакхдаьлар немкана.

Польски спортсменна Советски Союзе хIанз дуккьшха йоагIаш яц. Из Новосибирскерча а Ташкентерча а коллегашца цхьаьна тIаьхнай Памире воркI эзар метр лакха долча Ленинен Коммунизмаи цIерагIча ловмий бовхьаштa. ХIаьта Москве из ца хула дукха ха я. Цудухьа хьалхара хаттар — дега цу дижачох.

— Йовзалац сона Москва, город къонъелча санна хет...

— Пани Ванда, из Хьона хетац. Из бокъонца нийтта долаш да. Москва ЛовзарешТа духьала йодаш ше ма ярра тоаеннай. ДагадоххарагIа аьлча, ловзарашка фу бIаргадайнай Хьона? Мича яха кхоаьнй?

— Из хьаеллача церемоне хиннай. Цецъьнна я со сайна бIаргадайначох. Цхьанна хина цу тайпара хIама бIаргадайнадац сона Лужникашкарча трибуна тIа Iохайна лгIаш. фуннагIа-моллагIа хиневдале е. Олимпийски ловзараш дазаш а могаш а хилар гIадайнгар со. Спорт — сего лададечун дакъа, цо нах вIашагIтоха беза. Дунен тIа, халахете е, хIакзарчоа спортта да укх къоаставеш доладa кхыдар а. Тхо тайп-тайпарча мехкашкара альпинисташ, тайп-тайпара гIулакхаш, оамалаш, уйлаш йола нах, вIашагIкхийттача хана массанена а дагадаттар цаI — ловмаш. Из, сона хетачох, тIехдика да.

Волейбольни турнире хила а кхоаьй, со. Со се а лай, лай волейболах, цул совгIа. Польше кагирхой сборнена юкъейоагIаш а хиннай.

— Хьо, хьахоачох, альпинист профессионал яц. Хьай спорта дакъа Хьона деваш хиларох шеко яц. Цу гIулакха ха тоъий хьона?

— Со инженер я, ЭВМ специалист. Болх — эггара хьалха. ХIаьта а ловм тIа юола а кIевиг-дукха ха юс. Масала, Эверестица вIашагIкхийттачул тIехьагIа а се цхьа бутт хьы а отпуск яр. Альпашкарча Гранд Капуцина пена тIа кла накъаьллер сона из.

— Фу де юал хьо ловмаш тIа?

— Цун дукха а бахьанаш да. Тайп-тайпарча шерашка тайп-тайпара жоп тийнад аз цу хаттара. Цу гIулакхацара са уйла хувцалора. Цкъа-дале, ловмаш бехьан долаш, шозлагIа-дале, нах бахьан долаш, кхоалагIа — даде, ловм тIа хьалтIаьувлале процесс ше бахьан долаш. Цул совгIа, ловмаш — из символ. Цар сигален лаьттен вIашагIтох. Цул совгIа, альпинизм салоIинга а да. Тхоаш хIараме. Iоа. лохе, болх, дехIаран хIаране ший вахар да. Из деррига а долча юхавоагIизта кетарга хоза ца.

— Наршавал дикагIа доашаш юкъа а мало хетарга Хьона?

— Эггара цIенхаштIагIа доза пекхар хьалхахьа оттадан 1982 шера кхоачашде лаьрхIа Польски альпинисташ лунем тIа шоллагIа лакхал ... (8611 метр).

Сергей ГРЫЗУНОВ.
(АПН).

ОЛИМПИАДА: СТАРТА ТIЕХЬА СТАРТ

МОНРЕАЛЕ а санна Москве а олимпийски чемпионаш хилар СССР сборне гандболисташ. 29 июле «Сокольникашка», турнира тIехьарча матче, цар эшайир ГДР команда — 18:13. БаркI бурган чутехар Зубаревас, 4 — Кочергинас, 3 — Карловас, 2 — Турчинас, 1 — Одинковас. Iалаьмате дика лайзар вратарь Тимошкина.

Монреале хиннача ловзарашка а санна команда кийчъяьр ва И. Турчин. Цуна новкъостал деш хилар М. Луценко. ВоркI гандболистана Олимпиада совгIаташ шозлагIа деннад.

Цхьанкха очко ца йоаеш турнир чакхъяьккхар чемпионкаша. «Дотув» югославе сборнега кхаьчар, «бронза» — ГДР командага. Цу шина а командо воркI-воркI очко яьккхар.

БАЬЦА тIарча хоккеях ловзача Инде, Испане, СССР маIача наьха командаша олимпийски турнире котало яьккхар.

Бронзови медаль яккхар дебютант йолча вай команда. Пз боккха толам ба. Счет 3:1 а йолаш кхоалагIен йиъалгIен моттигаш къувсача матче Польша сборни эшайир советски хоккеисташа.

ХIаьта Инде сборне финальни вIашагIкхетаре эшайир Испане команда — 4:3.

ОЛИМПИАДА-80 дошо медалаш 29 июле дIевлар СССР ватерполистий сборнена. «Олимпийский» яхача спорткомплекса бассейне хиннача финальни матче Югославе команда счет 8:7 йолаш эша а яь баркI шу дьннечул тIехьагIа Олимпийски ловзарий чемпионий цIи юхаьяьккхар советски ватерполисташа.

Дошо медаль яьккхар югославаша, бронзови яр — Венгре команда.

29 ИЮЛЕ шоай лоIамагIа кIалтохаргах латара олимпийски турнире дошо медалаш яьхар советски атлеташа — Махачкалерча Абушев Магомедгосана (62 кг), москвича Оганисян Санасара (90 кг). Уж шаккхе олимпийски турнира дебютант ва.

Цхьаннена а дагадоацача тайпара чакхъьлар 48 кг дозал долча спортсменашта юкъе хинна яхь. Шийна дошо медаль дIалуча хала тIадавхарах велхаш вар итальянец Клаудио Поллио. хIана аьлча массане а котваргва аьнна лерхIаш хиннар дукен шозза чемпион москвич Корнилаев Сергей хиннадаь. Бакъда, КНДР-ерча Са-Хонг Жангода латача хана ийшар из. цул тIехьагIа дошо медаль итальянца кхаьчар. С. Корнилаева кхоалагIа моттиг чаре яккхаьар.

ТУРАШЦА фехтовани еча советски спортсменаша командин яхьашка хьалхара моттиг яьккхар. Москвичаша Кровопусков Виктора, Бурцев Михаила, Подмосковьерча Назлымов Владимира, минчанаша Сидяк Виктора, Алехин Николая дакъа лоацаш хиннача СССР сборне финальни матче эшабир Итале фехтовальщикаш — 9:2.

Бронзови медалаш яьхар венгерски спортсменаша.

СССР сборни яргъя кот е ГДР команда? Дукхи ха йоацаш хиннача Европа чемпионате советски волейболистай котбаьлар 29 июле шоайла лайзар уй финальни матче — олимпийски турнира финале. Ункхае а цу IалашIе те хаьхча хинна дош советски спортсменаш.

МОСКВА. ЦСКА спорткомплекс. Классически вIашагIлетар. Дозала категори 48 килограммага кхоачаш. Олимпийски чемпион хилар советски спортсменах Жаксальк Ушкимпировх. СУРТА ТIА: Ж. Ушкимпиров (аьрдехьара вар) болгарски спортсменаца Христов Павлоца вIашагIлетача хана.

ТАСС фотохроника.

ко Леонидаца тхи хинна къамаьл дIадоладелар кхоаневах лаьнца.

— ХIанз вай цецдувлар кхоена вайна кхоачам беш хургдац, — аьлар спортсмено. — Сона хетаргахьа са дозал долча атлеташа дукха ца говш шозза гIерта 450 кг айерсья.

Тараненкос дулен ши рекорд а оттаеш шозза гIерта 422,5 кг айинр. ШоллагIа моттиг яьннхача болгарина Христов Валентина 405 кг айинр. Бронзови совгIат даькхар венгро Дьердь Салаи — 390 кг.

Тараненко Леонида 24 шу дьннад. Мински юрта боахама механизаце институте хьехаш ва из.

Шиь дIахора вахар спортаца дувзе безам болча цо лаьрхIад физкультура институт а чакхъьккха.

ГДР-ен ЧЕХОСЛОВАКЕИ сборнеш 2 августа Олимпиада 80 футбольни турнира финале вIашагIкхетаргья.

Олимпийски чемпионий цIи лелаеш боле ГДР футболисташ диъ шу хьалха Монреале а санна керда толам баккха дага ба, цу тайпара уйла йолаш ба цIаккха олимпийски чемпионаш ца хинна чехословацки спортсменаш а.

20 июле дешо тхьаь итт матт хиннай олимпийски футбольни турнире 1 августа кхоалагIа моттиг яккхара вIашагIкхетаргья СССР-ен Югославен командаш, бакъда, эггара сакъердамегIа а дог тохадолийташагIа я хургъя финальни матч.

СОВЕТСКИ говраш хехкараша Олимпиаде шоллагIа командин котало яьккхай — духьаленаьшта тIехбуваьча.

Битцерча конноспортивни комплекса конкурни стадионе хиннача яхьашка дакъа лацар Венгре, Мексика, Болгаре, Польша, Румыне спортсменаша.

СССР командана юкъе вар Асмаев Виктор, Чуканов Вячеслав, Корольков Николай, Потаповский Виктор. Вай команда 16 штрафной очко яр, польски — 32, мексиканси — 39.25.

Батте хиннача яхьашка хьакхаш цо вай МОК президент лорд Килланин.

ТАЛЛИНЕ хиннача парусин регате «Торнадо» яхача классехь котельа хилар Бразилере Алекс Велтере Ларс Бьергстремы шоайла экипаж.

«Летучий голландец» яхача классе испанно Алехандро Абаскаль Мигель Ноэгнера шоайла экипаж, котало яьккхар.

30 июле Таллинерча Олимпийски центра церемониальни майдан тIа XXII Олимпийски ловзарий парусин спорта ... Дунен халкъашта юкъерча олимпийски комитета президенто лорда Килланина, МОК-а членаша ... кхоалагIа олимпийски дошо медаль яр из. СовгIаташ дIаделар шиитта мехка викалашта — олимпийски регатай ший тайпара рекорд я из.

Лорда Килланина хьакхайкаду XXII Олимпиадера парусни спортах йола яхьаш йистеялар.

Церемоне дакъа лоацаш вар Эстоне компарте ЦК хьалхера секретарь К. Г. Вайно, ЭССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. Г. Кэбин, ЭССР Министрий Совета председатель В. И. Клаусон, «Олимпиада-80» Оргкомитета председатель И. Т. Новиков, МОК исполкома член Х. А. Самаранч.

ФИНАЛЕ счет 104:73 йолаш Болгаре сборни эша а яь олимпийски чемпионкаш хилар советски баскетболисткаш. Тренерий Алексеева Лидияй, Желдин Владимира хьалхленца из толам баьккхар Рупшене Ангелис, Шармай Любас, Бесселене Видас, Коростелева Ольгас, Овечкина Татьянас, Ольхова Надеждас, Семенова Ульянас, Гогожина Людмилас, Ферябникова Нелле, Сухарнова Ольгас, Надырова Татьянас, Ивинская Татьянас. Ерригa турнир хеттара лакха гимнал гойташ дика чакхъяьккхар вай спортсменкаша.

Дото совгIаташ Болгаре баскетболисткашта делар, бронзови дараш — югославкичарна.

1976 шера Монреале санна бронзови совгIаташ даьхар советски баскетболисташа.

30 ИЮЛЕ Лужники Йоккхача арене яйгача атлетика хьажа гулбеннача 80 эзар сага чIоагIа аьттув баьлар. Рекордаш оттаь дукха спортсменаш бIаргабайра царна.

Ерригача турнира сенсаци хилар Новосибирскера Маркин Виктор котваларах. 400 метр байдадаргва юкъе эггара хьалха финише кхаьчар из 400 метр йолча дистанце советски спортсменашта юкъе эггара хьалха дошо медаль яьккхар из. Европа рекорд а оттаеш — 44.60 сек.

Финале цуьна кхьесан вар кубинец Альберто Хуанторена, монреальски Олимпиада чемпион бельгиец Альфонс Бриденбах, англичанин Дэвид Дженкинс.

УКХ ТIЕХЬАРЧА яхе Олимпиаде дошо медалаш яьккхай цу штангисташа — супертяжеловесаша Власов Юре, Жаботинский Леонида, Алексеев Василе.

«Измайлово» яхача эвзтехье баьчар эггара чIогIа вар Днепропетровскерча 30 шу дьннача предводитель Рахманов Султана. Шоаза гIертта цо айинр 440 кг. Из шоллагIа яр Алексеев Василе от ... рекорд ... «Дотув» даьккхар Юрген Хейзера (ГДР), «бронза» — полана Тадеуш Рутковске.

(ТАСС корр).

Шоай Олимпиада.

И. ПЛИЕВА сурт.

Диззача шин кIира бIаргаш дайнарий Ерригроссийски общества Грозерча дешара-производственни предприяте клубе хилар шахматех йола республикански чемпионат.

ВОС-а Нохч-ГIалгIай правлене чемпиона цIи яккхара шозза шоайла яхье ваьнна ловзаш вар эггара дикагIа вола баркI шахматист. Старт дIайолалуш а хьалхабаьлар хьалхара разрядникаш А. Мурзаеви Т. Мержоеви. Дукха ха ялалехьа гучадаьлар чемпиона цIи яккхара дола тIеххьара ловзараш цу шинненa юкъе хила дезилга. Хьалхара го чакхбоалаш царна юкъе хинна ловзар чакх-

БIАРГАШ ДАЙНАЧА ШАХМАТИСТИЙ ЯХЬАШ

даьлар Мурзаев вот а воаэш. Тешаме дар шоллагIча го боаккхаш Мержоева котало йоаккхаргйолга, цхьабакьда, дика ловза дIаволавеннача Мержоева эггара ца эшаш дола гIалат а далийта шозлагIа а йишар из. Цу чемпионате 14 очко яккха езача 13,5 а яьккха чемпиона цIи А. Мурзаева яьккхар, хIаьта 10,5 очко а йолаш шоллагIа моттиг Т. Мержоевга кхаьчар. КхоалагIа приз В. Чирковга кхаьчар. Цун толам — 8 очко.

ДIайолаеннай кхалнаха юкъера чемпионат а. Цига хиннача шин ловзаре 2 очко а яьккха хьалхле А. Кобылицкаяс Iелаю.

Цу шинна яхье дикагIа толамаш даьхача шахматистех вIашагIтохаргья октябрь бетта город Краснодаре хургйолча ВОС-а Централни Совета чемпионате дакъе лоацаргдола Нохч-ГIалгIай команда.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРЧА МАРШРУТЕХ

Шерагара шерага шерлу Нохч - ГIалгIайчеиерча къахьегамхой кхыча мехкашцара бувзам. Цу гIулакха дикка новкъостал ду кхыча мехка ваха бокъо луш йолча путевкаша. Иштта цу путевкаех укх деношка Югославе бахаб школай лакхерча дешара заведенейи хьехархой. Царна юкъе ба Грозерча № 106 йолча юкъерча школа хьехархо Дикал Анна, Гудермессера Зацепин Николай, Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университета хьехархой — кафедра заведующи Калустова Нелли, Исаев Рудольф, кхыбараш.

Цига доаккхаргдолча 10 дийнахьа уж сакъердаш салоIаши хургба городашка Белграде, Дубровнике, Сараеве.

Укх деношка шоай дезалашца Болгаре салаIа кхы цхьаькха группа а яхай Грозера. Нохч - ГIалгIайчера эггара хьалха бахаб уж тайпа туристаш. Цар салоIаргда «Дошо гIомараш» яхача IаьржачIа форда юххе уллача курорте. Туристашта юкъе ба 1737 яхача автоколонна шофер Дачаев Муьса, «Красный молот» завода инженер Колков Борис, Грозерча ремонтно - механически предприяте слесарь Сапрычин Юрий шоай дезалца, кхыбараш. Цига доаккхаргдолча 18 дийнахьа шоай могашал тоеш дика са а лоIаргда цар, Болгаре столице Софие баха са а къердаргда.

Л. КУБИЕНКО.

ТЕЛЕХЬОЖАРИЙИ РАДИОЛАДУВГIАРИЙИ КОНФЕРЕНЦИ

«Грознефтеоргсинтез» яхача объединене ремонтно-механически завода клубе дукха нах гулбеннабар укх шера 29 июле. Телехьожарийи радиоладугIарийи аргIанара конференци яр укхаза. Цига дакъа лоацаш бар «Грознефтехимремстрой» трестен ремонтно - механически заводен белхлой, инженерно - технически белхлой, гIулакхера нах.

Конференце дакъа лоацаш хиннараштa Нохч - ГIалгIай АССР пачхаьалкхен телевидени радиовещанен комитета журналисташа дийцар телехьожарашнеи радиоладувгIарашкен дикагIа кхетаергйолча тайпара телерадиопередачаш цоаш иштта кийчъю, КПСС XXVI-ча съезда сийна яьржа дерригача халкъа социалистически яхь цоаш иштта юц. Телерадиожурналисташа иштта дийцар цу йоккхача событеца ювзаенна эфире екаргйолча передачех.

Конференце къамьлаш даьча нига дакъа лоацараша кертагIаьхар телерадиопередачай чулоацами тематикен тоаяре де дезараш.

С. ТАСУЕВ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

2 август

С. М. Кирова цIерагIа салоIарен культурах парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 14.00. Массовикаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 19.00. «Бокъонаш толхаяри цунах хьахулари» яха кинопанорама. 18.00. Баьццара театр. КПСС XXVI съезда накъадолхаш Советски Шаьлен районий художественни самодеятельностий отчетни концерташ.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. «Мультфильмай мехка киноникъбар» яха киноутренник. 15.00. «Дика довзий шоана фаьлгаш» яха зIамагIа долча берашта хетаь КВН. 19.30. Болх беш я «Оригинал» яха дискоклуб. 20.00. Болх беш я ахкара кинолекторий. 20.20. Хьоахаргда къаьнара фильм.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. Машинаькъалой тIемен къахьегамен сийлен музеера экскурси. Машинаькъа транспортах йола лекци. 11.00. Двореце парк. Асфальта тIа дийхкача суртий конкурс. 12.00. «Сийна вагон» яха берий утренник. Берий художественни самодеятельноста концерт. 15.00. Болх беш я аттракционаш. 17.00. Художественни самодеятельноста концерт. 19.00. Кинолектори. Лекции «Пути - дороги» яха фильмаш.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 11.00. Болх беш да «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 20.00. «Паспортни режимах» яха беседа.

ФЕ ХИЛА

1980 шера 6 бутт чакхбьшаб. Цу юкъа республика наькъашка 427 хатар хиннад транспортаца дувзаденна. 123 саг ве а вуш, 451 сага тайп-тайпара човнаш а еш.

Соахка цу юкъа хиннарашцо нийсача наькъашкара авареш дикка кIезигъеннай цхьабакъда, дареш хинна хатараш доккхагIа да.

Наькъашка авареш еш болча водителаша наькъагIа лелара правилаш мишта чехахдан?

Цу бахьанашта юкъе эггара хьалхарча моттиге латт оттабанча боарамал тIехйоахаш сиха машинаш лехкилга. ДIасхо — духьала йоагIача машиний оагIорахьа а бувлаш хьалхабовла гIертилга. наькъаш вIашагIкхетача моттиге гIолла тIехвалара правилаш телхвелга. корта бохабу малар менна а волаш машин лалла Iоховлга. технически вIаштIехьа йоаца транспорт лоаллилга.

Боарамал тIехбьаьнка машин даллар: Надтеречни района Знаменски станице вахача Л. Абдулаева, «Жигули» яхача шин машинаца Грозный — Ищерская наькъагIа водаш, из боарамал сих а яь, пхиньовла ца а могаш, кювета чу кхессай. Цунна ваьгIача пассажира човнаш яьй. Е водитель а, е пассажир а кхерамзлен тIехкараш долаш хиннавац.

Хьалхавалара правилаш автомашинаш духьала ухача оагIорахьа а воалаш толхаир: Шалински района Автуры яхача юрта вахача, цхьадинахьа а балха воацача, Н. Исмаилова. тарета кхаьча духьала йоагIаш машин а йоалаш машинаш духьала ухача оагIорахьа а ваьнна МТ-9 яхача мотоциклаца водача хана укхан юха шийн новнъа вала кхелехьа автомобиль тIакхийттай. Лозадаь кортош а долаш водители пассажири больнице бихьаб.

Наькъаш вIашагIкхетача моттиге гIолла тIехвалара правилаш толхаир: НГIАССР юстице министерства доалахьарча ГАЗ-24 № 01-20 ЧИУ яхача автомашина водитело Х. Т. Алханова Калинина цIерагIча поселке Мичуринеи Баумайен улицаш вIашагIкхеттача метте мотоцикла тIатехай машин. мотоцикла водитель авари хиннача ве а вуш, цуьца ваьгIача пассажира чIоагIа хала човнаш а еш.

Менна веха а волаш машин даллар: воински часта доалахьарча грузовой автомобила водитель — вольнонаемни П. А.-Н. Хамидов автомобиль лалла хайнав кортабохабу малар тоьал менна а волаш. тIаккха Шаьларча цхьан улицагIа водаш легковой автомашина тIатехай цо ше тIаваьгIа машин. Легковой автомашина водители пассажири чIоагIа лозаваьв.

Технически вIаштIехьа йоаца транспортни средстваш: гос-номерной знакаш йоацаш, рулевой управлени технически вIаштIехьа йоацаш йола ВАЗ 21011 яхача автомашинаца Грозерча цхьан улицагIа воагIача цун водителa сабпа тIатехай из. Машин сиха йоаш ца хилара сага лозаваьвац из хитар хиннача метте.

ДIадахача 2 дени 2 буси республика наькъашка 54 авари яьй 5 саг ве а вуш, 26 сага човнаш а ег.

НГIАССР МВД ГАИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 август.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Олимпиада дневник».
9.00 — «Говза кулгаш».
9.30 — «Спорт изобразительни искусстве» яхача художественни выставкех йола репортаж.
10.05 — «Ералаш» яхача берий юмористически журнала арIоаши тIа гIолла.
10.40 — «Жок» яхача халкъа хахкарий Пачхаьалкхен академически ансамбла Молдавски ССР заслуженни коллективa концерт.
11.25 — Поэзе / Олимпийски Да. Передача дIахьу Р. Казаковас а Р. Рождественске а.
12.35 — Мультфильмай програм-ма.
13.05 — «Спортлото» тираж.
13.20 — «Фегара десантни-бIун — 50 шу». Фегарча — десантни бIун эпртера командующе, инарала-полковника Д. С. Сухоруковa къамьал.
13.50 — Московски Эскара округа РСФСР искусства заслуженни деятела В. Гордеева хьалхле лелачa илланч халхарий ансамбла концерт.
14.10 — Политически обозревателa Я. А. Вознесенски беседа.
14.40 — Кердадараш.
14.55 — 22-ча Олимпиада ловзараш. Бокс. Финалаш. Футбол. Финал.
21.00 — «Ха».
21.30 — «Олимпиада дневник».
22.00 — Дезача ден цирковой программа. Йистеьнча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Тамашийна ких бос.
9.15 — Мультфильм.
9.25 — Кхоана — машинаькъахочун Ерригсоюзни Ди. Пятилетка чакхйоалача хана.
9.55 — 22-ча Олимпиада ловзараш. Байдаршкаца песказ хьакхар. Ахфинал. Iадеаьккина тIаьскаш деттар. Дзю-до. Финал. Байдаршкаца песказ хьакхар. Финал. Перерыве — кердадараш.
18.30 — Пачхаьалкхен Третьяковски галерея залашка гIолла». Документальни фильм.
18.55 — Оперетта артистий концерт.
20.00 — «Бийса дахькал хийла шун, бераш».
20.15 — «БIаргагуьилар — тешо халадар».
21.30 — «Сибирячка» яха художественни фильм 1-ра сери.

9.30 — «Гурах бетта саьраь».
10.00 — «Советски Союза гIулакх дем ва».
10.40 — «Дика дог-уйлех». Гданскерча хиннача кагирхой студентий 11-ча Дерригдунен фестивале лауреатий А. В. Франгониссогiар выступлени.
11.00 — 22-ча Олимпиада ловзараш. Дой спорт. Дой тIехкхуссарах дола совгIат. Ше-ше хьалхарa моттиг яккха.
12.30 — «Юртара саьрга».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — 22-ча Олимпиада ловзараш. Дой спорт. Дой тIехкхуссарах дола доккха совгIат. Ше-ше хьалхара моттиг яккха.
15.15 — Тахан — машинаькъахочун Ерригсоюзни Ди да. СССР машинаькъа Министра Павловски къамьал.
15.30 — «Тха воарпал дIаяцa». Музыкальни программа.
16.15 — «Киноникъбара клуб».
17.15 — «Березка» яхача Пачхьалкхен академически хореографически ансамбла концерт.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — П. И. Чайковский. Цхьоалгiа концерт кхоачашду РСФСР заслуженни артиста А. Слободянико а Центральни телевиденен Ерригсоюзни радион Йоккхача симфонически оркестра а.
19.25 — 22-гIа Олимпийски ловзарий торжественни дIаяьоалар. Ленина цIерагIча Центральни стадионера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.40 — Советски балета артистий концерт. Йистеяьнча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Машинаькъахочун Ерригсоюзни Денна долча «Балха тIа дIахийцам» яхача а, «Ше хьаьстта лоархIаш бола поезд» яхача а, документальни фильмай программа.
8.45 — Эрсий халкъа инструментальни ансамблий концерт.
10.15 — «Саг. Лаьтта, Вселенная». Передача дIахьу Советски Союза шозза турпала, СССР летчика-космонавта В. И. Севостьяновс.
11.00 — «ШерагIа го». Эстрадни программа.
13.00 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
14.00 — «Владимир Шнейдеров». Документальни фильм.
14.20 — «Великий укротитель» яха берашта дола телевизиони художественни фильм.
15.35 — «Островски цIа». СССР Пачхаьалкхен зIамигача театра фильм-спектакль.
18.35 — «Мастер хьаннлар» яха документальни фильм.
19.25 — «Керре гIайгIанеча кхелах дола дуккар». Телевизиони музыкальни фильм.
20.00 — «Бийса дахькал хийла шун, бераш».
20.15 — «Кинохьовсархочун спутник».
20.30 — Телевизиони фильмай программа.
21.40 — «Сибирячка» яха художественни фильм. 2-гIа сери.

3 август.
I ПРОГРАММА

МАШИНИАЬКЪАХОЧУН ЕРРИГСОЮЗНИ ДИ.

8.00 — «Ха».
8.35 — «Олимпиада дневник».
9.00 — «Руслан и Людмила» яхача М. Глинка операцара симфонически фрагменташ.

РАДИО

2 август.

6.10 — ШозлагIа ... дIадийна кхелача ... хьаьстта йоагIа ... (нохчий меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Передачай программа.
8.20 — Хоамаш.
8.25 — «Къона» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
10.20 — Кагирхой оазаш (нохчий меттала).
11.00 — «Вай доттагIа Iалам ди» яха радиожурнал (эрсий меттала).
11.40 — «Поэзе минуташ» (гIалгIай меттала).
12.40 — Львовски хикора. Кхеново очерк (эрсий меттала).
18.00 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.30 — Машинаькъахошта дола концерт (гIалгIай меттала).

3 август.

МАШИНИАЬКЪАХОЧУН ЕРРИГСОЮЗНИ ДИ.

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленински никъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа.
8.20 — Хоамаш.
10.30 — «Шовла, дукхаеза ашараш» (эрсий меттала).
11.15 — Машинаькъа транспорта белхлошта йола лезача ден программа (эрсий меттала).
13.15 — Хоамаш.
16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
18.00 — Халкъа доттагIал ... рашта дола концерт (нохчий меттала).

Хоаттам

Тахан республике гIолла Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 27—32, Грозне 27—31 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка юкъ - юкъе догIа а делхаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 15—20, дийнахьа 27—32 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместителан — 9-24-03; бехктокхаие секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта бахаман — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташа — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерен, шоаттен деношка.

СФ05270. «Грозненский рабочий» издательстви типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3593.